

Home Ownership and Preference for the Timing of Transition to Parenthood in Iran

Fatemeh Torabi¹, Kazem Saravani^{2*}

Abstract

The relationship between housing and fertility has been documented in the global literature and home ownership has been introduced as one of the main effective mechanisms in this area. The research gap in domestic studies prompted the authors to investigate the effects of home ownership on the ideal time for the birth of the first child after marriage (i.e., transition to parenthood) using the information from the National Survey of Marriage in 2016-2017. The results of the event history analysis showed that there was a relationship between home ownership and the ideal time of childbearing; in that the ideal time of transition to parenthood was faster among couples living in paternal property than among both homeowners and tenants. This finding together with the fact that higher income of paternal families accelerates the desire to have children emphasizes the importance of paternal family by providing housing or other forms of financial support in attitudes related to having children in Iran. Facilitation of childbearing through the intergenerational transfer of wealth (from parents to children) is not far-fetched considering the current economic conditions (including youth unemployment and high inflation). The paper also found a positive relationship between education and the preferred time of transition to parenthood, which can be considered as a reversal in the established relationship between education and childbearing in Iran. Future studies can help to explain this phenomenon by examining the influencing factors.

Keywords: Home ownership, Fertility, Transition to parenthood, Intergenerational transfer of wealth, Event history analysis, Iran

---

Received: 2023-06-10

Accepted: 2023-09-12

1 Associate Professor of Demography, University of Tehran, Tehran, Iran; fatemeh_torabi@ut.ac.ir

2 PhD Candidate in Demography, University of Tehran, Tehran, Iran (Corresponding Author);
kazem.saravani@ut.ac.ir

E-ISSN: 2981-1066 / © Population Association of Iran. This is an open access article under the CC BY 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <https://doi.org/10.22034/jpai.2023.2004486.1291>

Introduction

Demographic studies in the field of family and fertility have mainly focused on the two variables of education and employment in the past decades and have paid less attention to the issue of housing. One of the most important mechanisms of how housing affects couples' fertility and childbearing preferences is home ownership or tenure (Vignoli et al, 2013) because most couples prefer to provide high-quality and safe housing for life before having children. Nevertheless, the relationship between housing and childbearing in Iran has not been studied much. This is even though in line with the rapid fertility transition in the last three decades, the housing tenure status of Iranians has moved from being an owner to being a tenant. during which the percentage of people living in private (owner) residential houses has decreased from 73.4% in 1996 to 60.5% in 2016, while the percentage of people living in rented houses has almost doubled and reached from 15.4% to 30.7% in the mentioned period. (Statistical Centre of Iran, 1996-2016).

Therefore, the question arises whether there is a relationship between homeownership and the ideal time to become a parent in the context of Iran or not. This article tries to answer the above question by using the data from the national marriage survey conducted in 2016-2017.

Methods and Data

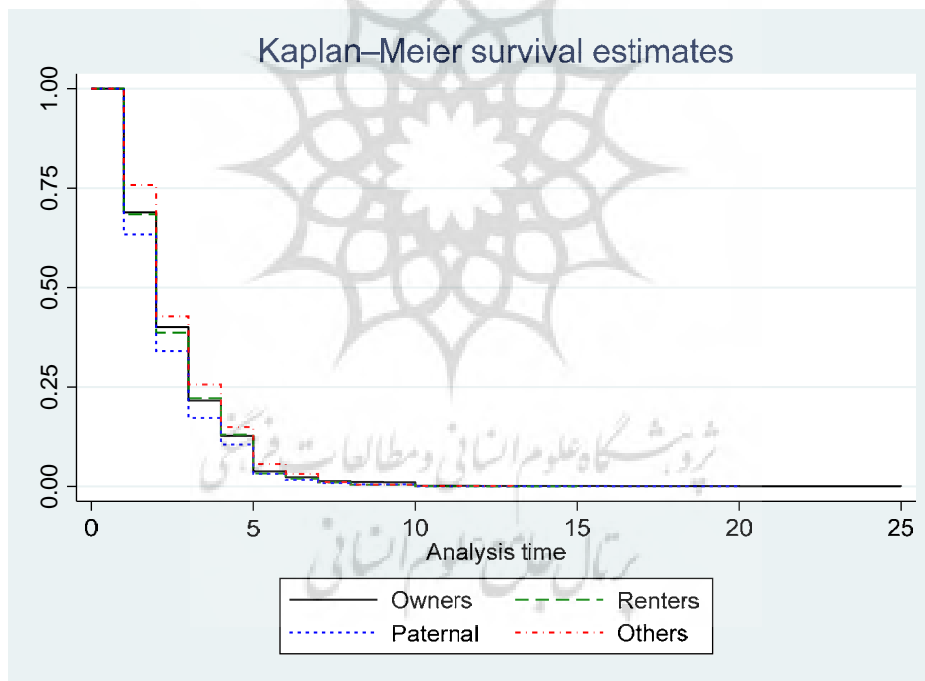
This is a quantitative study that was conducted through a secondary analysis. The data used was taken from the National Marriage Survey, which was compiled by the Iranian Civil Registry Organization in 2016 and 2017. The data collection of the survey was done from all provincial centers (except Tehran province) and the statistical population included couples who went to laboratories for pre-marriage tests.

Multivariate analysis was done using the event history analysis in Stata (version 17), and our statistical model was the proportional hazards or the Cox regressions. Therefore, in this article, the relationship between homeownership and the ideal time for the birth of the first child after marriage has been investigated with Cox regression and by controlling other variables that can be theoretically influential.

Findings

The survival function using the Kaplan–Meier estimator shows that the preference for the birth of the first child is significantly more common in the early years of family formation so about 68% of the observations tend to have their first child one year after marriage. Also, the output in terms of the type of homeownership shows that there is no significant difference between the time preference of the transition to parenthood among homeowners and renters. On the other hand, the "other" and "paternal" groups had a significant difference in this regard, which seems that living on paternal property after marriage is associated with the desire to have children faster.

Figure 1- Kaplan-Meier survival estimates for the ideal interval between marriage and the birth of the first child by types of homeownership

In the next step, we ran Cox regression models to control and explain the influence of the social, demographic, and economic characteristics of the sample in this relationship. Generally, it can be said that the most important finding of the regression models was that no significant difference was found between homeowners

and renters in their attitude towards the ideal time for the birth of the first child, and this relationship in Iran's special socio-cultural context can be seen between homeowner couples and those who live in their father's property after marriage. This finding and another one about the desire to have children faster among people whose father's family has a higher income, emphasizes the importance of intergenerational wealth flow in fertility and its difference with the famous theory of John Caldwell (1976 and 2005) in the context of Iran. In this way, the transfer of paternal inheritance to children and economic support from them leads to an acceleration of childbearing and an increase in fertility among the second generation (children). In other words, people who receive more economic support from the paternal family and more wealth and assets (such as housing and shelter) are transferred to them, will become parents faster.

Another interesting finding of this article was the positive relationship between education and the time preference of the transition to parenthood, which can be considered a sign of the reversal of the negative relationship between education and fertility in Iran. Future studies can help to explain this phenomenon by examining the factors affecting it.

Conclusion and Discussion

Although our findings were not in line with some past studies in other countries, the way some variables such as ethnicity and income of the father's family influence this analysis showed that the mechanism of influencing homeownership on childbearing in Iran can be related to cultural roots and intergenerational transfers, and this was the most important finding of the paper.

The results of this article can be an incentive to conduct other studies on how housing affects fertility in Iran. The interaction between childbearing and housing cannot be limited only to the issue of access to housing or the type of tenure; Therefore, future studies should be able to answer questions about access to suitable housing or access to housing that meets the current norms and desires of couples. Considering the economic conditions prevailing in Iran and the stunning growth of housing prices in recent years, the need to include the housing issue in Iranian fertility studies is felt more than ever as one of the possible obstacles to realizing the economic security of couples.

References

- Abbasi-Shavazi, M. J., & Alimondegari, M. (2010). The Effects of Various Dimensions of Women's Autonomy on Fertility Behavior in Iran. *Woman in Development & Politics*, 8(1), 31-51. [In Persian]. https://jwdp.ut.ac.ir/article_20442.html
- Abbasi-Shavazi, M. J., & KhajehSalehi, Z. (2013). An Assessment on the Impact of Women's Autonomy, Education and Social Participation on Childbearing Intention in Sirjan City. *Woman in Development & Politics*, 11(1), 45-64. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2013.35477>
- Abbasi-Shavazi, M. J., & Khani, S. (2014). Economic Insecurity and Fertility: Case Study of Married Women in Sanandaj District. *Journal of Population Association of Iran*, 9(17), 37-76. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.1735000.1393.9.17.2.8>
- Abbasi-Shavazi, M. J., Mahmoudian, H., Sadeghi, R., & Ghorbani, Z. (2019). The Impact of Value-Attitude Orientations on the Ideals of Childbearing in Iran. *Journal of Population Association of Iran*, 13(26), 37-66. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.1735000.1397.13.26.2.4>
- Abbasi-Shavazi, M. J., McDonald, P., and M. Hosseini-Chavoshi (2009). *The Fertility Transition in Iran: Revolution and Reproduction*, New York: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-3198-3>
- Abbasi-Shavazi, M. J., Razeghi-Nasrabad, H. B., & Hosseini-Chavoshi, M. (2020). Socio-Economic Security and Fertility Intention in Tehran City. *Journal of Population Association of Iran*, 15(29), 211-238. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jpai.2020.243924>
- Abbasi-Shavazi, M.J., and Hosseini, H. (2007). Ethnic differences in fertility in Iran: trends and influential factors, *Iranian Journal of Sociology*, 8(4): 3-36. [In Persian].
- Abbasi-Shavazi, M.J., and Sadeghi, R. (2005). Ethnicity and marriage patterns in Iran, *Woman in Development & Politics*, 3(1), 25-47. [In Persian]. https://jwdp.ut.ac.ir/article_13238.html
- Alidousti E, Adhami A R, Kazemipour S. (2021). socio-economic factors affecting attitudes towards childbearing: A study of ever married couples in Kermanshah, Iran. *Payesh*, 20(4) :471-485. [In Persian]. <http://payeshjournal.ir/article-1-1647-fa.html>

- Allison, P. D. (2014). *Event history and survival analysis: Regression for longitudinal event data* (Vol. 46). SAGE publications.
- Atalay, K., Li, A., & Whelan, S. (2021). Housing wealth, fertility intentions and fertility. *Journal of Housing Economics*, 54, 101787. <https://doi.org/10.1016/j.jhe.2021.101787>
- Ben-Porath, Y. (1975). *First-Generation Effects on Second-Generation Fertility*. *Demography*, 12(3), 397-405. <https://doi.org/10.2307/2060823>
- Brauner-Otto, S. R. (2023). *Housing and fertility: A macro-level, multi-country investigation, 1993-2017*. *Housing Studies*, 38(4), 569-596. <https://doi.org/10.1080/02673037.2021.1893279>
- Burr, J. A., & Mutchler, J. E. (1993). Ethnic living arrangements: cultural convergence or cultural manifestation?. *Social Forces*, 72(1), 169-179. <https://doi.org/10.1093/sf/72.1.169>
- Caldwell, J. C. (1976). Toward A Restatement of Demographic Transition Theory. *Population and Development Review*, 2(3/4), 321-366. <https://doi.org/10.2307/1971615>
- Caldwell, J. C. (2005). On Net Intergenerational Wealth Flows: An Update. *Population and Development Review*, 31(4), 721-740. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2005.00095.x>
- Castiglioni M, Dalla Zuanna G. (1994). Innovation and tradition: reproductive and marital behaviour in Italy in the 1970s and 1980s. *European Journal of Population*, 10(2), 107-142. <https://www.jstor.org/stable/20164686>
- Civil Registration Organization of Iran. (1400). Summary report of the findings of the first wave of marriage and divorce survey. [In Persian]. available at: https://www.sabteahval.ir/Upload/Modules/Contents/asset99/PMET_W01_1_D0.pdf
- Courgeau, D., & Lelièvre, E. (1992). Interrelations between first home-ownership, constitution of the family, and professional occupation in France. In J. Trussell, R. Hankinson, & J. Tilton (Eds.), *Demographic applications of event history analysis* (pp. 120-140). Oxford, UK: Clarendon Press.

- Detting, L.J., & Kearney, M.S. (2014). House Prices and Birth Rates: The Impact of the Real Estate Market on the Decision to Have a Baby. *Journal of Public Economics*, 110, 82–100. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2013.09.009>
- Du, Y., & Dong, H. (2023). Homeownership pathways and fertility in urban China. *Journal of Population Research*, 40(16). <https://doi.org/10.1007/s12546-023-09308-9>
- Eshaghi, M., Mohebi, S. F., Papynezhad, S., & Jahandar, Z. (2014). Childbearing Challenges for Working Women; a Qualitative Study. *Woman in Development & Politics*, 12(1), 111-134. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2014.51356>
- Feijten, P., & Mulder, C. H. (2002). The timing of household events and housing events in the Netherlands: A longitudinal perspective. *Housing Studies*, 17, 773–792. <https://doi.org/10.1080/0267303022000009808>
- Ghazi-Tabatabaea, M., & Mehri, N. (2013). The Impact of Women's Employment on Fertility in Iran. *Woman in Development & Politics*, 11(1), 29-44. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2013.35473>
- Ghorbani, F., Mirzaei, M., Haddadi, M., & MohammadiZade, Z. (2019). A Study of the Determinants of the Gap between the Actual and Ideal Age of Marriage in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad. *Social Sciences*, 26(85), 63-87. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/qjss.2019.25319.1634>
- Goldscheider, F., Bernhardt, E. and Lappegard, T. (2015). The gender revolution: A framework for understanding changing family and demographic behavior. *Population and Development Review*, 41(2), 207-239. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00045>
- Hakim, C. (2003). *Models of the family in modern societies: Ideals and realities*. Aldershot, UK: Ashgate.
- Hobcraft, J. & Kiernan, K. (1995). Becoming a parent in Europe. Welfare State Program Discussion Paper Series, No. 116, (London: Suntory and Toyota International Centres for Economics and Related Disciplines). <http://eprints.lse.ac.uk/id/eprint/58611>
- Hosseini, H., & Bagi, B. (2013). Study of fertility desires of Kurdish women in city of Mahabad. *Women's Strategic Studies*, 15(58), 121-161. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20082827.1391.15.58.5.8>

- Hosseini, H., & Geravand, M. (2013). Measurement of Factors Affecting the Gap of Women's Behavior and Attitude on Appropriate Age of Marriage in the City of Koohdasht. *Woman in Development & Politics*, 11(1), 101-118. [In Persian].
<https://doi.org/10.22059/jwdp.2013.35482>
- Jeon, S; Myounghoon Lee, and Seiyong Kim. (2021). "Factors Influencing Fertility Intentions of Newlyweds in South Korea: Focus on Demographics, Socioeconomics, Housing Situation, Residential Satisfaction, and Housing Expectation" *Sustainability*, 13(3), 1534. <https://doi.org/10.3390/su13031534>
- Kohler HP, Billari FC, Ortega JA. (2002). The emergence of lowest-low fertility in Europe during the 1990s. *Population and Development Review*, 28(4), 641-680.
<https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2002.00641.x>
- Koosheshi, M., Hesari, A. (2018). Determinants of Intergenerational Transfers between Elderly Parents and Adult Children in the City of Tehran, *Quarterly Journal of Socio-Cultural Development Studies*, 7(2) :91-117. [In Persian].
<http://journals.sabz.ac.ir/scds/article-1-681-fa.html>
- Krishnan V, Krotki KJ. (1993). Life cycle effects on home-ownership in Canada. *Housing Studies*, 8(2), 120-127. <https://doi.org/10.1080/02673039308720755>
- Krishnan, V. (1993). Differences in Homeowner's and Renter's Fertility: Evidence from Canada. *International Review of Modern Sociology*, 23(1), 107-116.
<https://www.jstor.org/stable/41421598>
- Kulu, H., & Steele, F. (2013). Interrelationships between childbearing and housing transitions in the family life course. *Demography*, 50(5), 1687-1714.
<https://doi.org/10.1007/s13524-013-0216-2>
- Lin, P.-S., Chang, C.-O., & Sing, T. F. (2016). Do housing options affect child birth decisions? Evidence from Taiwan. *Urban Studies*, 53(16), 3527-3546.
<https://doi.org/10.1177/0042098015615742>
- Lutz, W., Cuaresma, J. C., & Abbasi-Shavazi, M. J. (2010). Demography, Education, and Democracy: global trends and the case of Iran. *Population and Development Review*, 36(2), 253-281. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2010.00329.x>

- Makszin, K., & Bohle, D. (2020). Housing as a Fertility Trap: The Inability of States, Markets, or Families to Provide Adequate Housing in East Central Europe. *East European Politics and Societies*, 34(4), 937–961. <https://doi.org/10.1177/0888325419897748>
- McDonald, P. (2000). Gender equity in theories of fertility transition. *Population and Development Review*, 26(3), 427-439. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2000.00427>
- Mulder CH, Billari FC. (2010). Home-ownership regimes and low fertility. *Housing Studies*, 25(4), 527–541. <https://doi.org/10.1080/02673031003711469>
- Mulder, C. H., & Wagner, M. (2001). The connections between family formation and first-time home ownership in the context of West Germany and the Netherlands. *European Journal of Population*, 17: 137–164. <https://doi.org/10.1023/A:1010706308868>
- Murphy, M. J., & Sullivan, O. (1985). Housing tenure and family formation in contemporary Britain. *European Sociological Review*, 1, 230–243. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.esr.a036390>
- Panahi, H., AghayariHir, T., and Aleemran, S.A. (2018). Investigating the impact of housing prices on fertility rates in rural areas of Iran, *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 6(2), 27-51. [In Persian]. https://sociology.tabrizu.ac.ir/article_7309.html
- Pinnelli A. (1995). Women's condition, low fertility, and emerging union patterns in Europe. In *Gender and Family Change in Industrialized Countries*, Mason KO, Jensen AM (eds). Clarendon Press: Oxford.
- Razeghi Nasrabad, H., Alimandegari, M., & Mohammadipour, A. (2015). Family-Work Conflict and its Relation to Fertility Behavior A Study among Employed Women in Education Section in the City of Yazd. *Journal of Population Association of Iran*, 10(19), 165-193. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.1735000.1394.10.19.7.4>
- Salehi-Isfahani, D. (2011). Iranian youth in times of economic crisis. *Iranian Studies*, 44(6), 789-806. <https://doi.org/10.1080/00210862.2011.570510>
- Saraai, H. (1997). Demographic Transition of Iran: A Preliminary Report. *Social Sciences*, 5(9), 1-18. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17351162.1376.5.9.1.1>

- Simon CJ and Tamura R (2009) Do higher rents discourage fertility? Evidence from U.S. cities, 1940–2000. *Regional Science and Urban Economics*, 39, 33–42.
<https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2008.08.002>
- Statistical Center of Iran. Analytical report of fertility trend in Iran from 2017-2021. [In Persian]. Available at: <https://www.amar.org.ir/Portals/0/News/1401/fertility96-1400.pdf?ver=3qeu8HZSdAUjnzIONIBB-A%3d%3d>
- Statistical Center of Iran. The results of the general population and housing census of 1996 and 2016. [In Persian]. Available at: <http://www.sci.org.ir/>
- Statistics Center of Iran (1402). Time series of annual inflation rate of consumer goods and services of households until March 1401. [In Persian]. Available at: <https://www.amar.org.ir/Portals/0/News/1402/nerkhtavaromsalane.pdf?ver=ppDVKcxK2r8SEGZ9yrfUXw%3d%3d>
- Statistics Center of Iran (2022). Information report on housing prices and rents in urban areas of the country (winter 2021). [In Persian]. Available at: <https://amar.org.ir/Portals/0/News/1401/a%20vm-sh-4-1400.pdf?ver=jrw6bdSKitGA0g8XmHSJvw%3d%3d>
- Ström S. (2010). Housing and first births in Sweden, 1972–2005. *Housing Studies*, 25(4), 509–526. <https://doi.org/10.1080/02673031003711519>
- Thornton, A. (1980). The Influence of First Generation Fertility and Economic Status on Second Generation Fertility. *Population and Environment*, 3(1), 51–72.
<https://doi.org/10.1007/BF01253070>
- Tocchioni, V., Berrington, A., Vignoli, D., & Vitali, A. (2021). The Changing Association Between Homeownership and the Transition to Parenthood. *Demography*, 58(5), 1843–1865. <https://doi.org/10.1215/00703370-9420322>
- Torabi, F. (2010). The role of unobserved heterogeneity in event history analyses: Application in the analysis of women's fertility behavior in Iran. *Journal of Population Association of Iran*, 5(10), 6-32. [In Persian].
<https://www.magiran.com/p1114186>
- Torabi, F. (2020). Gender, Time Use and Family Roles: The Importance of Relative Resources and Time Availability. *Iranian Population Studies*, 6(1), 37-65. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jips.2020.228595.1040>

- Torabi, F., & Baschieri, A. (2010). Ethnic differences in transition to first marriage in Iran: The role of marriage market, women's socio-economic status, and process of development. *Demographic Research*, 22, 29-62.
<https://dx.doi.org/10.4054/DemRes.2010.22.2>
- Torabi, F., & Ghazi-Tabatabaei, M. (2023). *Event History Analysis Using Stata*. Tehran: SAMT. [In Persian].
- Torabi, F., & Saravani, K. (2023). Socio-Demographic Correlates of Unpaid Care in urban areas of Iran: Evidences from 2019-2020 Time Use Survey. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 12(1), 105-127. [In Persian].
<https://doi.org/10.22059/jisr.2022.336237.1268>
- Vignoli, D., Rinesi, F., & Mussino, E. (2013). A home to plan the first child? Fertility intentions and housing conditions in Italy. *Population, Space and Place*, 19(1), 60-71.
<https://doi.org/10.1002/psp.1716>

Citation:

Torabi, F., & Saravani, K. (2023) Home Ownership and Preference for the Timing of Transition to Parenthood in Iran, *Journal of Population Association of Iran*, 18(36), 93-138.
<https://doi.org/10.22034/jpai.2023.2004486.1291>

ارجاع:

ترابی، فاطمه و سراوانی، کاظم (۱۴۰۲). مالکیت مسکن و ترجیح زمان گذار به والدینی در ایران، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۱۸ (۳۶)، ۹۳-۱۳۸.
<https://doi.org/10.22034/jpai.2023.2004486.1291>

مالکیت مسکن و ترجیح زمان گذار به والدینی در ایران

فاطمه ترابی^۱، کاظم سراونی^{۲*}

چکیده

رابطه بین مسکن و باروری در ادبیات جهانی مستند شده و مالکیت یا نوع تصدی مسکن به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین سازوکارهای تأثیرگذار در این زمینه معرفی شده است. خلأ پژوهشی موجود در مطالعات داخلی نویسندگان را بر آن داشت تا با استفاده از اطلاعات پیمایش ملی ازدواج در سال ۹۷-۱۳۹۶ و با روش آماری تحلیل پیشینه‌ی واقعه، به بررسی نحوه اثرگذاری مالکیت مسکن بر زمان مناسب تولد اولین فرزند پس از ازدواج (گذار به والدینی) بپردازند. یافته‌ها نشان داد زوجین ساکن در ملک پدری نسبت به زوجین صاحب‌خانه یا مستأجر، تمایل به فرزندآوری سریع‌تری دارند. علاوه بر این، یافته دیگر مطالعه، مبنی بر تمایل به فرزندآوری زودهنگام‌تر در میان افرادی که خانواده پدری آنها درآمد بالاتری دارند، بر اهمیت نقش خانواده پدری از طریق تأمین مسکن و یا حمایت‌های مالی دیگر بر نگرش‌های مربوط به فرزندآوری در بستر ایران تأکید می‌کند. یافته‌ها همچنین حاکی از وجود رابطه مثبت بین تحصیلات و زمان مطلوب گذار به والدینی است که می‌توان آن را نشانه‌ای از معکوس شدن جهت رابطه تثبیت شده بین تحصیلات و فرزندآوری در ایران در نظر گرفت. مطالعات آینده می‌تواند با بررسی عوامل موثر بر این پدیده به تبیین آن کمک کند.

واژگان کلیدی: مالکیت مسکن، باروری، گذار به والدینی، انتقال بین نسلی ثروت، تحلیل پیشینه واقعه، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۲۰

۱ دانشیار گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران؛ fatemeh_torabi@ut.ac.ir

۲ دانشجوی دکتری جمعیت‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)؛ kazem.saravani@ut.ac.ir

DOI: <https://doi.org/10.22034/jpai.2023.2004486.1291>

مقدمه و بیان مسئله

مطالعات جمعیت‌شناسی در حوزه خانواده و باروری در دهه‌های گذشته عمدتاً بر تأثیر دو عامل تحصیلات و اشتغال متمرکز بوده و توجه کمتری به موضوع مسکن داشته است. در دهه نخست قرن بیست‌ویکم برخی از جمعیت‌شناسان با نقد این رویکرد، بر اهمیت مقوله مسکن به‌عنوان یک عامل محوری در مطالعه تفاوت‌های اجتماعی-اقتصادی پدیده‌های جمعیتی به‌ویژه رفتارهای ازدواج و باروری در جوامع مختلف تأکید کرده‌اند (Mulder, 2006؛ Mulder & Ström, 2010؛ Billari, 2010). مولدر^۱ (۲۰۰۶) استدلال می‌کند که رابطه بین جمعیت و مسکن یک رابطه دوطرفه است؛ از یک سو، اندازه جمعیت و به‌ویژه تعداد خانوارها، تعیین‌کننده تقاضا برای مسکن است و از سوی دیگر وضعیت مسکن در یک جامعه می‌تواند به برخی از رفتارهای جمعیتی افراد جهت دهد. به‌عنوان مثال در دسترس بودن مسکن مناسب و مقرون به‌صرفه ممکن است دسته خاصی از مهاجران را جذب کند و بر فرصت‌های جوانان برای ترک خانه والدین، ازدواج یا زندگی مشترک و بچه‌دار شدن تأثیرات مثبت یا منفی بگذارد.

یکی از مهم‌ترین مکانیزم‌های تأثیرگذاری مسکن بر باروری و ترجیحات فرزندآوری زوجین، مالکیت^۲ یا نوع تصدی^۳ آن است (Vignoli et al, 2013). زیرا معمولاً زوجین ترجیح می‌دهند قبل از بچه‌دار شدن، مسکن باکیفیت و مطمئنی برای زندگی تأمین کنند. به‌عنوان مثال، تحقیقات در هلند نشان داده که فرزندآوری اغلب پس از نقل مکان به خانه‌های ویلایی یا مالکیت شخصی مسکن رخ می‌دهد (Feijten & Mulder, 2002). این مسئله در ایران نیز می‌تواند حائز توجه باشد. میزان باروری پایین ایرانیان اخیراً به‌گفتمان اصلی بحث‌های جمعیتی در بین دانشمندان و سیاست‌گذاران این حوزه تبدیل شده است و به ابلاغ "سیاست‌های کلی جمعیت" (۱۳۹۳) و "تصویب قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت" (۱۴۰۰) منجر شده است. ایران طی چند دهه اخیر کاهش چشمگیری در میزان باروری تجربه کرده است؛

---

1 Mulder

2 Homeownership

3 Tenure

به طوری که طی حدود ۲۰ سال، میزان باروری کل در ایران از حدود ۷ فرزند در سال ۱۳۵۸ به ۱/۹ فرزند در سال ۱۳۷۹ کاهش یافته و ایران را در زمره کشورهای دارای باروری زیر سطح جانشینی قرار داده است (Abbasi-Shavazi et al, 2009). سطوح پایین باروری در کشور همچنان ادامه یافته است به طوری که در سال ۱۴۰۰ میزان باروری کل به ۱/۷ رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۱).

تاکنون تبیین‌های متنوع و متعددی در توضیح چرایی سطوح پایین فرزندآوری ایرانیان در سطوح خرد و کلان ارائه شده است که هر یک سعی کرده‌اند از زوایای مختلفی به این موضوع نگاه کنند. از آن جمله می‌توان به عواملی نظیر تحصیلات و تحولاتی مانند مشارکت اجتماعی و استقلال زنان (Lutz et al, 2010؛ عباسی شوازی و صالحی‌زاده، ۱۳۹۲؛ عباسی شوازی و علی‌مندگاری، ۱۳۸۹)؛ تغییرات اندیشه‌ای و اشاعه ارزش‌ها (حسینی و عباسی شوازی، ۱۳۸۸؛ عباسی شوازی و دیگران، ۱۳۹۷)؛ درآمد و امنیت اقتصادی (عباسی شوازی، رازقی نصرآباد و حسینی چاووشی، ۱۳۹۹؛ عباسی شوازی و خانی، ۱۳۹۳)؛ مسئولیت‌های شغلی و تضاد کار و خانواده (قاضی طباطبایی و مهری، ۱۳۹۲؛ اسحاقی و دیگران، ۱۳۹۳؛ رازقی نصرآباد و دیگران، ۱۳۹۴) و عوامل ساختاری-جمعیتی نظیر مرگ‌ومیر نوزادان (ترابی، ۱۳۸۹) اشاره کرد.

با این وجود، مرور مطالعات گذشته نشان می‌دهد که رابطه مسکن و فرزندآوری در ایران به استثنای مطالعه پناهی، آقایاری‌هیر و آل‌عمران (۱۳۹۶)، به طور مستقل مورد بررسی قرار نگرفته است و محققین به مقوله مسکن یا از جنبه احساس ناامنی اقتصادی و تأثیر آن بر فرزندآوری نگریسته‌اند (عباسی شوازی و خانی، ۱۳۹۳) یا به طور متفرقه در کنار سایر متغیرها از شاخص‌های مسکن مانند نوع تصدی و اندازه مسکن در تحلیل‌های خود بهره برده‌اند (علی‌دوستی، ادهمی و کاظمی‌پور، ۱۴۰۰). این در حالی است که همسو با کاهش میزان باروری، وضعیت تصدی مسکن ایرانیان از مالک بودن به اجاره‌نشین بودن در حال حرکت بوده است؛ بنابر اطلاعات سرشماری‌های نفوس و مسکن در ایران، درصد افراد ساکن در منازل مسکونی شخصی (مالک) از ۷۳.۴ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۶۰.۵ درصد در سال ۱۳۹۵ کاهش یافته است در حالی که درصد افراد ساکن در خانه‌های استیجاری تقریباً دو برابر شده و از ۱۵.۴ درصد به

۳۰.۷ درصد در دوره مذکور رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۷۵-۱۳۹۵). لذا این سؤال پیش می‌آید که آیا بین مالکیت مسکن و فرزندآوری در بافتار اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران رابطه‌ای وجود دارد یا خیر؟

مقاله حاضر درصدد است تا با استفاده از داده‌های پیمایش ملی ازدواج در سال ۹۷-۱۳۹۶ به سؤال بالا پاسخ دهد. یکی از اطلاعات ارزشمندی که در این پیمایش وجود دارد، تفکیک مسکن زوجین در آستانه ازدواج به ملکی، استیجاری و پدری است. اگرچه ممکن است مسکن ملکی نیز با حمایت مالی والدین تهیه شده باشد، اما سکونت زوجین در مسکن پدری حمایت مالی مستقیم والدین از فرزندان را نشان می‌دهد و می‌تواند به‌عنوان معیار مناسبی برای سنجش تاثیر انتقال بین‌نسلی ثروت (از والدین به فرزندان) بر نگرش‌های مرتبط با فرزندآوری در کشور در نظر گرفته شود. فارغ از احتمال تأثیر فرضیه تفاوت‌های فرهنگی در این زمینه، که در ادامه ذکر خواهد شد، با توجه به شرایط اقتصادی موجود - از جمله بیکاری جوانان و تورم بالا (Salehi-Isfahani, 2011؛ مرکز آمار ایران، ۱۴۰۲) - اهمیت حمایت مالی والدین از فرزندان برای شروع زندگی مشترک و تولد و پرورش فرزندان دور از انتظار نیست و مطالعه حاضر می‌تواند به درک چنین رابطه‌ای کمک کند.

ملاحظات نظری

همان‌طور که اشاره شد، رابطه مسکن و جمعیت یک رابطه دوطرفه است که از جنبه نظری و تجربی در حوزه‌های مختلف جمعیت‌شناسی (مسکن و مهاجرت، مسکن و شکل‌گیری خانوار، مسکن و فرزندآوری و حتی مسکن و مرگ‌ومیر) بدان پرداخته شده است (Mulder, 2006)؛ بنابراین هنگامی که بر رابطه میان مسکن و فرزندآوری متمرکز می‌شویم باید به ماهیت دوطرفه این رابطه توجه کنیم. به‌طور خلاصه برای تبیین هر دو جهت این رابطه استدلال‌هایی وجود دارد اما با توجه به رویکرد مقاله حاضر، در این بخش تنها بر ملاحظات نظری پیرامون تاثیر مسکن بر فرزندآوری تاکید می‌شود.

در وهله نخست، باید به تأثیر غیرمستقیم مسکن بر باروری از طریق ازدواج اشاره کنیم؛ زیرا ثابت شده است که فراهم آوردن تسهیلات برای تشکیل خانواده جوانان مستقیماً با باروری مرتبط است (برای مثال بنگرید به: Murphy & Sullivan, 1985; Hobcraft & Mulder & Wagner, 2001; Kiernan, 1995). در این زمینه نیز جنبه اصلی وضع مسکن که به‌طورکلی با تشکیل خانواده مرتبط است، مالکیت و تصدی مسکن است. البته باید اشاره کرد که باروری تحت تأثیر عوامل دیگری مانند سطح تحصیلات زوجین، مشارکت آن‌ها در بازار کار، داشتن یک رابطه پایدار، پایگاه اقتصادی آنان و غیره نیز می‌باشد (Ström, 2010). سؤال اساسی این است که آیا شواهدی دال بر رابطه‌ای علی بین مسکن و فرزندآوری وجود دارد یا خیر؟ زیرا این وضعیت را از دو زاویه مختلف می‌توان دید؛ آیا افراد قبل از بچه‌دار شدن وضعیت مسکن خود را تغییر می‌دهند یا پس از تولد فرزندان، وضعیت مسکن خود را براساس آن تنظیم می‌کنند؟ مطابق این سؤال، مالکیت و تصدی مسکن علاوه بر اثر غیرمستقیم ذکرشده، می‌تواند مستقیماً با تمایل یا عدم تمایل به فرزندآوری زوجین همراه باشد؛ این رابطه زمانی مثبت است که دسترسی به مسکن مناسب باعث شود زوج‌ها فرزندان خود را زودتر به دنیا بیاورند و در مقابل آن، هنگامی که زوج‌ها فرزندآوری را تا زمانی که مسکن مناسب پیدا کنند به تأخیر بیندازند، مالکیت یا تصدی مسکن تأثیری کاهنده و منفی بر فرزندآوری می‌گذارد (Krishnan & Krotki, 1993; Castiglioni & Zuanna, 1994; Pinnelli, 1995; Mulder & Wagner, 2001). اینجاست که مسکن و رژیم‌های مسکن در سطح کلان، به‌عنوان یکی از عوامل ساختاری مرتبط با میزان باروری پایین در کشورهای غربی شناخته شده است (Mulder & Billari, 2010). استروم (۲۰۱۰) معتقد است جهت علیت رابطه بین مسکن و فرزندآوری بستگی به نوع تعادل بازار مسکن و قیمت آن در جغرافیای موردبررسی دارد؛ یک وضعیت ایده‌آل برای یک بازار مسکن جایی است که تقاضای مسکن برابر با عرضه آن باشد و خانوارها بتوانند با هزینه‌های معقول به مسکن مناسب دسترسی پیدا کنند. بنابراین در شرایطی که دسترسی به مسکن مناسب کمیاب است، مسکن بر فرزندآوری تأثیر می‌گذارد زیرا چنین وضعیتی روند تشکیل خانواده را به تأخیر می‌اندازد. به‌عنوان مثال، قیمت‌های بالای

مسکن نه تنها خرید خانه را دشوار می‌کند، بلکه جمع‌آوری پس‌انداز برای پیش‌پرداخت خانه را نیز دشوار می‌کند. در مقابل، در شرایطی که دسترسی آسان به مسکن وجود دارد، فرض تأثیرگذاری فرزندآوری بر نوع، اندازه و تصدی مسکن منطقی‌تر است. به‌طور طبیعی، خانوارهایی که از نظر مالی توانمند هستند، تقریباً تحت هر شرایطی می‌توانند نوع مسکنی را که مناسب می‌دانند، به دست آورند. با این حال، اکثر خانوارها به درجات مختلف با محدودیت‌های مالی مواجه هستند. بنابراین عواملی مانند قیمت مسکن، عرضه مسکن و امکان دریافت وام مسکن برای اکثر زوجین در تمایل به فرزندآوری از اهمیت بالایی برخوردار خواهد بود (همان). به نظر می‌رسد با توجه به شرایط تورمی و هزینه افزایشی مسکن (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۱:۱۹)، تصدی مسکن بتواند بر فرزندآوری زوجین در ایران تأثیر بگذارد.

نکته مهم و جالب توجه آنکه مالکیت مسکن در نوع اثرگذاری قیمت مسکن بر ترجیحات باروری زوجین نیز تأثیرگذار است. با فرض اینکه فرزندان و مسکن هر دو کالاهای عادی و مکمل یکدیگر هستند، مدل اقتصادی باروری چنین می‌گوید که تغییرات در قیمت مسکن ممکن است هم اثر جایگزینی و هم اثر درآمد یا ثروت داشته باشد (Detting & Kearney, 2014)؛ اثرات جایگزینی به این دلیل رخ می‌دهد که وقتی مسکن مکمل فرزندان باشد، افزایش قیمت مسکن هزینه نسبی فرزندآوری را افزایش می‌دهد. تأثیرات درآمد یا ثروت نیز جزئی‌تر هستند و به شرایط خانوار بستگی دارند. برای کسانی که مالک مسکن هستند و قصد دارند در همین وضعیت باقی بمانند، قیمت‌های بالاتر خانه، ثروت مادام‌العمر تلقی شده و در نتیجه تقاضا برای فرزندان را افزایش می‌دهد. دتلینگ و کرنی (۲۰۱۴) این وضعیت را با عنوان «اثر سهم مالک خانه از خانه خود» به جای اثر ثروت یا درآمد توصیف می‌کنند، به این صورت که برای خانوارهایی که در حال حاضر اجاره‌نشین هستند و می‌خواهند برای خرید مسکن در آینده برنامه‌ریزی کنند، قیمت بالاتر مسکن هزینه فرزندان را افزایش و ثروت

مادام‌العمر را کاهش می‌دهد. چنین خانوارهایی ممکن است باروری را کاهش دهند یا به تأخیر بیاورند، زیرا هزینه بالاتر مسکن باعث جایگزینی منفی و تأثیر منفی درآمد یا ثروت می‌شود.

در یک فرضیه نسبتاً مشابه، استدلال می‌شود که هزینه مالکیت مسکن ممکن است با هزینه پرورش و تربیت فرزندان در رقابت باشد، این رقابت هزینه می‌تواند منجر به تعویق افتادن فرزندآوری یا حتی کاهش باروری در بین زوجینی شود که اهمیت زیادی برای کسب مالکیت مسکن قائل هستند (Courgeau & Lelièvre, 1992). به‌طور مثال، در بریتانیا مشخص شده که مالکیت مسکن با باروری پایین‌تر همراه است و صاحب‌خانه‌ها فرزندان کمتری نسبت به اجاره‌نشینان داشته و با تأخیر بیشتری نسبت به فرزندآوری اقدام کرده‌اند (Hakim, 2003; Murphy & Sullivan, 1985). این فرضیه در واقع بیان می‌دارد که کنترل پایگاه اقتصادی خانواده در بررسی رابطه بین مالکیت مسکن و فرزندآوری امر مهمی است زیرا رابطه مثبت بین مالکیت مسکن و باروری ممکن است برای یک قشر خاص و دارای پایگاه اقتصادی بسیار بالا صادق باشد.

اشاره به این مطلب ضروری است که استدلال‌های نظری ذکر شده غالباً در بستر کشورهای صنعتی توسعه یافته مطرح شده‌اند و آزمون آن‌ها در جامعه متکثر و در حال توسعه ایران ره به خطا خواهد برد. لذا باتوجه به اطلاعاتی که پیمایش مورد بررسی در خصوص تفاوت‌های قومی و تنوع تصدی مسکن زوجین پس از ازدواج (به ویژه سکونت در ملک پدری که در مطالعات غربی مورد توجه نبوده است) در اختیار ما می‌گذارد، ضرورت بررسی فرضیه‌های مرتبط با زندگی در کنار والدین پس از ازدواج نیز قوت می‌گیرد. ادبیات نظری موجود در این زمینه به‌طور کلی دو فرضیه اصلی را برجسته می‌کند (Burr & Mutchler, 1993)؛ یک فرضیه نشان می‌دهد که ارزش‌های فرهنگی مربوط به خانواده‌گرایی و الگوهای هنجاری حمایت از اعضای خانواده در تعیین این شکل از ترتیبات زندگی زوجین اثرگذار هستند، به‌عبارت دیگر، تبیین فرهنگی معتقد است از آنجایی که در برخی از فرهنگ‌ها، وابستگی بیشتری به خویشاوندان (هسته‌ای و حتی غیرهسته‌ای) وجود دارد، افراد زندگی با والدین را ترجیح می‌دهند. به‌عنوان

مثال، برخی شواهد نشان داده در ایالات متحده، جمعیت اسپانیایی تبار عموماً بیشتر از جمعیت سفیدپوست غیراسپانیایی خانواده‌گرا هستند و بر روابط شخصی نزدیک تر با خویشاوندان و احترام بیشتر برای افراد مسن تأکید می‌کنند (Alvarez et al, 1981 quoted by Burr & Mutchler, 1993). در ایران نیز برخی از مطالعات تأثیر تفاوت‌های قومی در الگوهای نگرشی و رفتاری ازدواج و فرزندآوری را نشان داده‌اند (عباسی‌شوازی و صادقی، ۱۳۸۴؛ Torabi & Baschieri, 2010؛ عباسی‌شوازی و حسینی، ۱۳۸۶؛ حسینی و بگی، ۱۳۹۱).

در مقابل فرضیه رقیب استدلال می‌کند که طبقه اقتصادی و اجتماعی در این رابطه نقش اصلی را ایفا می‌کند و در واقع انتخاب سکونت در ملک پدری یا هر نوع دیگری از ترتیبات زندگی مشابه خانواده گسترده، نتیجه‌ی برخی از ملاحظات اقتصادی زوجین در این زمینه است. در همین راستا، عامل مهم دیگر امکان تأمین مسکن به‌عنوان یک دارایی قابل انتقال از سوی والدین به فرزندان بزرگسال ازدواج‌کرده است و در برخی از مدل‌های اقتصادی باروری ثابت شده است که ثروت و وضعیت اقتصادی پدر/مادرها بر باروری فرزندان‌شان (نسل دوم) اثرگذار است (Ben-Porath, 1975؛ Thornton, 1980). مطالعات در بستر اجتماعی-فرهنگی ایران نیز نشان داده‌اند که جهت غالب حمایت‌ها و انتقالات بین‌نسلی مالی و زمانی از والدین به فرزندان است (کوششی و حصار، ۱۳۹۷؛ ترابی و سراونی، ۱۴۰۲). بنابر موارد مذکور، این فرضیه تقویت می‌شود که ممکن است بین مالکیت شخصی مسکن، تأمین آن توسط والدین (مسکن پدری) و استیجاری بودن آن تفاوت‌هایی در نگرش‌های مربوط به فرزندآوری مشاهده شود. با توجه به آنچه مرور شد، فرضیه زیر برای پژوهش حاضر در نظر گرفته شده است:

- به نظر می‌رسد فاصله زمانی مطلوب بین ازدواج و تولد فرزند اول در میان افرادی که در مسکن استیجاری زندگی می‌کنند به ترتیب بیشتر از افرادی باشد که در مسکن ملکی و مسکن تأمین شده توسط والدین (مسکن پدری) ساکن هستند. به عبارت دیگر، حمایت مالی مستقیم والدین در تأمین محل سکونت زوجین بیش از سایر انواع مالکیت مسکن فرزندآوری را تسهیل می‌کند و مدت زمان گذار به والدینی را کاهش می‌دهد.

مطالعات پیشین

به دلیل فقدان مطالعات مرتبط در منابع داخلی و خلأ پژوهشی آشکار در این زمینه، مرور پیشینه تجربی موضوع مورد بررسی بر منابع خارجی متکی است. همچنین، باتوجه به تمرکز ویژه این بخش مبنی بر جمع‌آوری منابعی که صرفاً به دو مؤلفه مالکیت مسکن و فرزندآوری پرداخته‌اند، مرور مطالعات به صورت موردی تنظیم شده است. در اینجا باید اشاره کنیم که نتایج تنها مطالعه‌ی داخلی موجود که به‌طور مستقیم رابطه بین مسکن (قیمت مسکن) و فرزندآوری در ایران را مورد بررسی داده است حاکی از تأثیر منفی و معنی‌دار متغیرهای قیمت مسکن، نرخ بیکاری، متوسط هزینه کل خانوار، بُعد خانوار و بی‌ثباتی قیمت مسکن بر میزان باروری در مناطق روستایی کشور بوده است (پناهی، آقایاری‌هیر و آل‌عمران، ۱۳۹۶).

ادبیات جهانی این حوزه، باوجود سهم نسبتاً ناچیز در تحقیقات تبیین‌کننده کاهش باروری در کشورهای مختلف، رابطه بین مالکیت مسکن و باروری را از جنبه‌های مختلفی موردسنجش قرار داده که خلاصه‌ی مهم‌ترین یافته‌های آن‌ها در جدول ۱ ارائه شده است. در مجموع باید گفت یافته‌های ضدونقیضی در خصوص رابطه مالکیت مسکن و باروری (چه از حیث زمان فرزندآوری و چه تعداد فرزندان) وجود دارد. به این صورت که در برخی بسترها مالکیت مسکن با تشکیل خانواده و فرزندآوری سریع‌تر مرتبط بوده و در بعضی دیگر اجاره‌نشینان گذار به والدینی سریع‌تری را تجربه کرده‌اند که این تفاوت‌ها می‌تواند از روش‌های متفاوت جمع‌آوری و تحلیل داده و نیز بسترهای اجتماعی و اقتصادی متفاوتی که مطالعات در آن‌ها انجام شده است، ناشی شده باشد. لازم به ذکر است در اکثر این مطالعات بر متغیرهای اقتصادی میانجی در این رابطه نظیر ثروت، درآمد و قیمت و هزینه‌های مرتبط با مسکن تأکید شده است که اهمیت کنترل عوامل تعدیل‌گر در بررسی رابطه مسکن و فرزندآوری را نشان می‌دهد. مقاله حاضر برای نخستین بار رابطه مسکن با ترجیحات گذار به والدینی را در کشور بررسی می‌کند و با تفکیک سه نوع مالکیت مسکن (ملکی، استیجاری و پدری) بعد جدیدی را در مطالعات مسکن و فرزندآوری مورد توجه قرار می‌دهد.

جدول ۱. مطالعات پیشین مرتبط با موضوع مورد بررسی

نویسنده	سال	عنوان	نتایج کلیدی
کریشان	۱۹۹۳	تفاوت در باروری مالکان خانه و مستأجران: شواهدی از کانادا	مالکیت خانه مهم‌ترین عامل توضیح‌دهنده باروری زنان کانادایی است. عوامل تعیین‌کننده باروری بین صاحبان خانه و اجاره‌کنندگان متفاوت است. بومی بودن بر باروری مستأجران تأثیر بسزایی دارد، اما بر باروری صاحبان خانه تأثیری ندارد. نتایج نشان می‌دهد که زوج‌های بومی کانادا در خانه‌ها یا آپارتمان‌های اجاره‌ای زندگی می‌کنند خانواده‌های بزرگ‌تری نسبت به هم‌تایان خارجی خود دارند.
مولدر و وگنر	۱۹۹۸	اولین مالکیت خانه در مسیر زندگی خانوادگی: مقایسه آلمان غربی و هلند	تفاوت‌های قابل‌توجهی بین دو کشور آلمان غربی و هلند در میزان ارتباط مالکیت خانه برای اولین بار با رویدادهای زندگی خانوادگی (ازدواج و فرزندآوری) وجود دارد و در آلمان، به‌طور قابل‌توجهی، مالکیت خانه با ازدواج و به‌ویژه تولد فرزند اول و دوم مرتبط است. از نظر نویسندگان دلیل این افتراق را می‌توان از نقطه‌نظر تفاوت‌ها در قیمت مسکن، سیاست مسکن (یارانه‌ها و سایر مقررات) و سایر تفاوت‌ها در دستگاه‌های مالی و حقوقی دو کشور درک کرد.
مولدر و وگنر	۲۰۰۱	ارتباط بین تشکیل خانواده و اولین مالکیت خانه در بستر آلمان غربی و هلند	خانواده‌های هلندی بیشتر از خانواده‌های آلمان غربی قبل از پدر و مادر شدن مالک خانه می‌شوند.
سیمون و تامورا ^۱	۲۰۰۹	آیا افزایش اجاره‌بها مانع از باروری می‌شود؟ شواهد از شهرهای ایالات متحده، ۱۹۶۰-۲۰۰۰	اجاره مسکن به‌عنوان شاخصی از هزینه‌های استفاده‌کننده مسکن، تأثیرات مثبت قابل‌توجهی بر سن زنان در تولد اولین فرزند دارد. همچنین، رابطه بین قیمت واحد فضای زندگی (اجاره مسکن) و باروری در واقع برای خانوارهایی که اخیراً نقل مکان کرده‌اند، منفی‌تر است.
مولدر و بیلاری	۲۰۱۰	رژیم‌های مالکیت مسکن و باروری پایین	تفاوت بین کشورها از نظر رژیم‌های مالکیت مسکن باعث تفاوت در تشکیل خانواده و باروری می‌شود؛ در کشورهایی که دسترسی به مالکیت مسکن محدود است، تشکیل خانواده کمتر صورت می‌گیرد و در نتیجه سطح باروری کاهش می‌یابد.

نویسنده	سال	عنوان	نتایج کلیدی
برونر-اتو ^۱	۲۰۱۱	مسکن و باروری: یک بررسی میان کشوری در سطح کلان، ۱۹۹۳-۲۰۱۷	رابطه بین مالکیت مسکن و فرزندآوری در حال تغییر است. به‌عنوان مثال، به نظر می‌رسد در کشورهای غیرکمونستی ارتباط فزاینده‌ای بین اجاره‌نشینی و زمان بچه‌دار شدن وجود دارد. این ممکن است به این دلیل باشد که قبلاً داشتن مسکن به‌عنوان یک پیش‌شرط ضروری برای بچه‌دار شدن در نظر گرفته می‌شد، اما این هنجار اجتماعی در طول زمان تغییر کرده یا ضعیف شده است، به این معنی که جوانان با اینکه در واحدهای اجاره‌ای زندگی می‌کنند تمایل بیشتری برای تشکیل خانواده و افزایش تعداد فرزندان دارند.
کولو و استیل ^۲	۲۰۱۳	روابط متقابل بین فرزندآوری و انتقال مسکن در مسیر زندگی خانوادگی	وجود مسکن مناسب یا فقدان آن بر رفتار فرزندآوری زوجین اثرگذار است به‌طوری‌که بدون توجه به نوع مسکن در مقصد، احتمال اولین باردار شدن به میزان چشمگیری در طول ۳ ماه اول پس از نقل مکان به مسکن جدید افزایش می‌یابد. هرچند این افزایش در نقل مکان به خانه‌های ویلایی بیشتر از آپارتمان‌ها بوده است.
دتلینگ و کرنی	۲۰۱۴	قیمت خانه و نرخ زادوولد: تأثیر بازار املاک و مستغلات بر تصمیم برای بچه‌دار شدن.	افزایش کوتاه‌مدت در قیمت مسکن منجر به کاهش تولد در میان غیرمالکان (مستاجرین و رهن‌کنندگان) و افزایش آن در بین مالکان مسکن می‌شود.
لین ^۳ و دیگران	۲۰۱۶	آیا گزینه‌های مسکن بر تصمیمات فرزندآوری تأثیر می‌گذارد؟ شواهدی از تایوان	زوج‌های دارای مسکن شخصی اولین فرزند خود را در سنین بالاتر به دنیا می‌آورند و خانواده‌هایی که با والدین یا خواهر و برادر خود زندگی می‌کنند در سنین پایین‌تر والدین می‌شوند. نتایج پس از کنترل اثرات ثابت ناحیه زندگی و سال ازدواج، قوی و سازگار است.

1 Brauner-Otto

2 Kulu & Steele

3 Lin

نویسنده	سال	عنوان	نتایج کلیدی
مکسزین و بوهل ^۱	۲۰۲۰	مسکن به عنوان یک تله باروری: ناتوانی ایالت‌ها، بازارها یا خانواده‌ها در تأمین مسکن مناسب در شرق اروپای مرکزی	ترکیب عواملی مانند نرخ بالای مالکیت خانه (بدون بدهی) با منابع مالی غیرنقد شونده‌ی مسکن و بازارهای اجاره محدود، شرایطی را ایجاد می‌کند که عامل مسکن تشکیل مستقل خانوار را محدود کرده و تأثیر کاهشی بر باروری داشته باشد.
جتون ^۲ و دیگران	۲۰۲۱	عوامل مؤثر بر نیت باروری تازه ازدواج کرده‌ها در کره جنوبی	قصد باروری در خانوارهای استیجاری بیشتر از خانوارهای دارای مسکن ملکی است که می‌توان آن را با تأثیر پیچیده درآمد، سابقه تحصیلی زنان و محیط مسکونی که در آن فرزندان تربیت می‌شوند توضیح داد.
آتالای و دیگران	۲۰۲۱	ثروت مسکن، نیت باروری و باروری	احتمال داشتن فرزند در میان صاحب خانه‌ها به طور مثبت با افزایش ثروت مسکن مرتبط است. اثر مثبت ثروت مسکن بیشترین تأثیر را بر باروری و نیت باروری استرالیایی‌های مالک مسکن دارد که جوان و دارای وام مسکن هستند. در مقابل، شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد افزایش قیمت مسکن باعث کاهش تمایل به باروری در میان اجاره‌نشینان دارای فرزند می‌شود.
توچیونی ^۳ و دیگران	۲۰۲۱	رابطه در حال تغییر بین مالکیت مسکن و گذار به والدینی	یافته‌ها نشان می‌دهد که در مقایسه با دهه ۱۹۹۰، احتمال گذار به والدینی در میان مالکان مسکن در سال‌های اخیر کاهش یافته است، در حالی که نرخ فرزندآوری در بین اجاره‌نشینان ثابت مانده است. بنابراین، مالکان و مستأجران بریتانیایی از نظر احتمال گذار به والدینی در طول زمان شبیه‌تر شده‌اند.
دو و دونگ ^۴	۲۰۲۳	مسیرهای مالکیت مسکن و باروری در مناطق شهری چین	مالکین مسکن‌های خصوصی (مبتنی بر بازار) باروری بالاتری نسبت به مالکین مسکن که از طریق دولت حمایت شدند، دارند که اهمیت ثروت خانواده و استقلال نهادی را برجسته می‌کند. علاوه بر این، اجاره‌نشینان خانه‌های مبتنی بر بازار باروری بالاتری نسبت به خانواده‌های صاحب مسکن دارند.

1 Makszin & Bohle

2 Jeon

3 Tocchioni

4 Du & Dong

روش تحقیق و داده‌ها

مقاله حاضر به روش کمی و به صورت تحلیل ثانویه انجام شده است. داده‌های مربوطه از پیمایش ملی ازدواج گرفته شده است که در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ توسط سازمان ثبت‌احوال گردآوری شده است. مطابق گزارش خلاصه یافته‌های این پیمایش (دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت‌احوال کشور، ۱۴۰۰) جمع‌آوری داده‌ها از تمامی مراکز استانی (به جز شهر تهران) صورت گرفته است و پاسخگویان آن زوج‌هایی بودند که برای انجام آزمایش‌های قبل از ازدواج، به آزمایشگاه‌ها مراجعه کرده‌اند. نمونه پیمایش شامل ۹۴۸۵ نفر بوده است. از آنجایی که تحلیل حاضر روی افراد با ملیت ایرانی متمرکز بود، سایر ملیت‌ها (۳۳ نفر) حذف شدند. سپس، زنان ۴۵ ساله و بیشتر، یعنی آن‌هایی که از سنین فرزندآوری خارج شده‌اند (۲۶ نفر) از نمونه حذف شدند. در مرحله بعد نیز کسانی که قبلاً ازدواج کرده بودند و ازدواج فعلی آن‌ها، مرتبه دوم و بالاتر بود، چنانچه فرزندی از ازدواج قبلی داشتند (۴۷۵)، از نمونه حذف شدند. در نهایت اطلاعات ۸۹۵۰ نفر (۴۳۸۶ مرد، ۴۵۶۲ زن و ۲ مورد بدون پاسخ به متغیر جنس) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

متغیر وابسته در این تحلیل نگرش زوجین به فاصله مناسب بین ازدواج تا تولد فرزند اول (به سال) در نظر گرفته شد که دامنه آن از ۰ تا ۲۵ سال متغیر بوده است (تولدهای زیر یکسال "صفر" در نظر گرفته شده‌اند). کسانی به این سؤال در پرسشنامه پاسخ داده بودند که به سؤال قبلی مبنی بر "آیا تمایل به بچه‌دار شدن از این ازدواج را دارید؟" پاسخ مثبت داده بودند. لازم به ذکر است کسانی که به این سؤال پاسخ منفی دادند (۱/۹۸ درصد از نمونه) به عنوان افراد سانسور شده‌ای که واقعه مورد بررسی را هرگز تجربه نخواهند کرد در تحلیل حفظ شده‌اند. باید اشاره کنیم که محققان علوم اجتماعی و جمعیت‌شناسان معمولاً از نگرش‌ها و ایده‌آل‌های افراد به عنوان شاخصی برای درک رفتارهای اجتماعی و شناخت تغییرات آن در طول زمان استفاده می‌کنند تا از این طریق بتوان تا حدودی در مورد مسیر تحولات پیش‌روی جوامع برنامه‌ریزی کرد. باین‌وجود در مطالعات مختلفی ثابت شده است که افراد همیشه و در همه بسترها -

خواسته یا ناخواسته - مطابق ترجیحات ذهنی خود عمل نمی‌کنند و بین ایده‌آل‌ها و رفتار واقعی آن‌ها لزوماً همبستگی کامل وجود ندارد (حسینی و گراوند، ۱۳۹۲؛ قربانی و دیگران، ۱۳۹۸).

متغیر مستقل اصلی نیز نوع تصدی مسکن بوده که اطلاعات آن از طریق سؤال "محل مسکونی پس از تشکیل زندگی از چه طریقی فراهم می‌شود؟" فراهم آمده است. پاسخ‌های ممکن به این سؤال نیز شامل "ملکی"، "استیجاری"، "پدري"، "رایگان"، "در برابر خدمت"، "مشخص نیست" و "سایر" بوده است. با توجه به متمرکز بودن فراوانی این متغیر بر سه زیرگروه استیجاری (۳۸/۹ درصد)، ملکی (۲۹/۴ درصد)، و پدري (۲۳/۶ درصد)، و همچنین ارتباط نظری مشخص‌تر بین متغیر وابسته و این سه مورد، سایر گزینه‌ها که سهم ناچیزی داشتند (حدود ۸ درصد) در یک طبقه جداگانه با عنوان "سایر" ادغام شدند. لازم به ذکر است با توجه به نوع پرسش این متغیر، انتخاب هر یک از گزینه‌ها توسط زوجین لزوماً به معنای نوع مالکیت مسکن شخص پاسخ‌دهنده نبوده و می‌تواند بادر نظر گرفتن ویژگی‌های همسر باشد.

متغیرهای کنترل وارد شده در تحلیل نیز شامل درآمد، درآمد خانواده پدري، محل سکونت، جنس، سن ازدواج، قومیت، تحصیلات، وضع اشتغال، و تعداد فرزندان دلخواه بوده‌اند که در تحلیل چندمتغیره تحت عنوان مدل‌های اجتماعی، جمعیتی و اقتصادی (جدول ۳) طبقه‌بندی و آزمون شده‌اند. متغیر محل سکونت غیر از شهری و روستایی دارای دو گزینه "عشایر" و "سایر کشورها" بود که با توجه به اندک بودن تعداد دو گروه آخر (۳۳ نفر) با اغماض در گروه روستایی ادغام شدند. افراد بی‌سواد (۶۵ نفر) نیز در زیرگروه ابتدایی قرار گرفتند. همچنین لازم به ذکر است در تحلیل چندمتغیره برخی از زیرگروه‌های متغیرهای قومیت، درآمد و درآمد خانواده پدري که دارای فراوانی پایینی بودند در یک طبقه ادغام شدند.

تحلیل روابط بین متغیرها با استفاده از روش تحلیل پیشینه واقعه^۱ در بسته آماری استیتا^۱ (نسخه ۱۷) صورت گرفت. مدل آماری مورد استفاده نیز مدل نیمه‌پارامتری مخاطرات متناسب یا

همان مدل کاکس است. این مدل یکی از متداول‌ترین مدل‌های تحلیل پیشینه واقعه است. وقتی که تحقیق و بررسی اثرات چند متغیر بر روی زمان بقاء به‌طور هم‌زمان مدنظر باشد مدل کاکس کاربرد فراوانی دارد. نکته دیگر آنکه مدل کاکس هیچ فرضی درباره شکل توزیع زمان ندارد (این شکل می‌تواند ثابت، افزایشی، کاهششی، افزایشی سپس کاهششی یا هر نوع دیگری باشد) اما این فرض وجود دارد که شکل مخاطره در طول زمان برای همه یکسان است. به عبارت دیگر، اگرچه تفاوت در مقدار متغیرها می‌تواند میزان مخاطره را تغییر دهد، نسبت مخاطره هر دو آزمودنی در طول زمان ثابت است (تراپی و قاضی طباطبایی، در دست انتشار). دلیل استفاده از مدل کاکس در این مطالعه عدم اطلاعات کافی در مورد شکل تابع مخاطره متغیر وابسته به منظور آزمون آن توسط مدل‌های پارامتری تحلیل پیشینه واقعه (مانند مدل‌های نمایی، گامپرتز و ویبول) بود. بنابراین در این مقاله، رابطه مالکیت مسکن با زمان مناسب برای تولد اولین فرزند پس از ازدواج، به وسیله رگرسیون کاکس و با کنترل سایر متغیرهایی که از لحاظ نظری می‌توانند دخیل باشند، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

یافته‌ها

۱) توصیف متغیرهای پژوهش

در این بخش ابتدا متغیرهای پژوهش توصیف شده و سپس نتایج تحلیل پیشینه واقعه ارائه می‌شوند. با توجه به اینکه تأکید پژوهش حاضر بر متغیر مستقل نوع تصدی مسکن است، سایر متغیرها براساس آن توصیف شده‌اند. هدف از این امر صرفاً ارائه یک تصویر کلی از تفاوت‌های نوع تصدی مسکن در میان جمعیت نمونه برحسب ویژگی‌های اجتماعی، جمعیتی و اقتصادی آنها بوده است.

جدول ۲. توصیف متغیرهای پژوهش برحسب نوع تصدی مسکن

نوع تصدی مسکن				کل	متغیر
سایر	پدري	استیجاری	ملکی		
فاصله مناسب از ازدواج تا تولد اولین فرزند (متغیر وابسته)					
۲/۶	۲/۲	۲/۳	۲/۴	۲/۳	میانگین
۱/۷	۱/۶	۱/۶	۱/۸	۱/۷	انحراف معیار
-	-	-	-	۵/۴	موارد بی پاسخ (%)
سن					
۲۴/۳	۲۴/۱	۲۶/۵	۲۶/۶	۲۵/۸	میانگین
۵/۳	۵/۶	۵/۶	۶/۳	۵/۹	انحراف معیار
-	-	-	-	۰/۳	موارد بی پاسخ (%)
تعداد مطلوب فرزندان					
۲/۲	۲/۳	۲/۲	۲/۲	۲/۲	میانگین
۱/۰	۱/۰	۱/۱	۱/۱	۱/۱	انحراف معیار
-	-	-	-	۵/۰	موارد بی پاسخ (%)
جنس (%)					
۶/۴	۲۴/۷	۴۰/۱	۲۸/۸	۴۹/۰	مرد
۹/۸	۲۲/۵	۳۷/۷	۳۰/۰	۵۰/۱	زن
-	-	-	-	۰/۰۲	موارد بی پاسخ
محل سکونت (%)					
۸/۲	۲۱/۱	۴۱/۵	۲۹/۳	۸۶/۲	شهر
۷/۵	۴۱/۲	۲۰/۷	۳۰/۶	۱۲/۳	روستا
-	-	-	-	۱/۵	موارد بی پاسخ
تحصیلات (%)					
۴/۵	۴۸/۹	۲۱/۲	۲۵/۵	۶/۲	ابتدایی و نپسواد
۸/۳	۳۴/۱	۳۲/۷	۲۵/۰	۱۲/۰	راهنمایی
۸/۳	۲۵/۰	۳۹/۶	۲۷/۱	۳۷/۹	متوسطه و پیش دانشگاهی
۸/۴	۱۵/۷	۴۲/۴	۳۳/۵	۴۲/۸	دانشگاهی
۷/۹	۳۴/۲	۴۲/۱	۱۵/۸	۰/۴	سایر
-	-	-	-	۰/۷	موارد بی پاسخ
وضع اشتغال (%)					
۶/۷	۲۱/۱	۴۱/۲	۳۱/۰	۵۷/۲	شاغل
۱۰/۰	۲۶/۷	۳۵/۸	۲۷/۵	۴۱/۸	غیر شاغل
۹/۶	۳۸/۴	۳۴/۲	۱۷/۸	۰/۹	سایر
-	-	-	-	۰/۱	موارد بی پاسخ

۱۲۰ نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، سال هجدهم، شماره سی و ششم، پاییز و زمستان ۱۴۰۲

نوع تصدی مسکن				کل	متغیر
سایر	پدري	استیجاری	ملکی		
درآمد (%)					
۹/۳	۲۷/۳	۴۱/۰	۲۲/۴	۱۶/۹	زیر ۱ میلیون
۷/۱	۲۱/۴	۴۱/۸	۲۹/۶	۲۸/۷	بین ۱ تا ۲ میلیون
۵/۶	۱۵/۶	۴۱/۲	۳۷/۶	۹/۶	بین ۲ تا ۳ میلیون
۴/۳	۱۰/۲	۳۶/۵	۴۹/۰	۳/۴	بین ۳ تا ۴ میلیون
۳/۶	۱۱/۳	۳۳/۹	۵۱/۲	۱/۹	بالای ۴ میلیون
۹/۵	۲۷/۷	۳۵/۳	۲۷/۵	۳۶/۹	فاقد درآمد
-	-	-	-	۲/۶	موارد بی‌پاسخ
درآمد خانواده پدري (%)					
۸/۰	۳۰/۲	۴۱/۰	۲۰/۸	۱۹/۹	زیر ۱ میلیون
۷/۵	۲۴/۰	۴۰/۰	۲۸/۵	۳۶/۲	بین ۱ تا ۲ میلیون
۷/۵	۱۹/۷	۳۹/۲	۳۳/۶	۱۶/۳	بین ۲ تا ۳ میلیون
۸/۶	۱۵/۸	۳۴/۰	۴۱/۶	۶/۴	بین ۳ تا ۴ میلیون
۶/۲	۱۸/۳	۳۳/۱	۴۲/۴	۳/۶	بالای ۴ میلیون
۱۱/۴	۲۲/۶	۳۵/۹	۳۰/۱	۱۴/۳	اطلاعی ندارم
-	-	-	-	۳/۳	موارد بی‌پاسخ
قومیت پدر (%)					
۱۰/۷	۱۷/۲	۴۰/۶	۳۱/۵	۴۶/۸	فارس
۸/۰	۲۲/۹	۳۸/۱	۳۱/۰	۲۱/۷	ترک
۴/۰	۱۸/۸	۵۴/۸	۲۲/۴	۵/۶	لر
۴/۵	۳۰/۲	۳۶/۰	۲۹/۳	۱۲/۸	کرد
۱/۷	۶۰/۰	۱۹/۷	۱۸/۶	۵/۹	عرب
۶/۵	۵۳/۶	۲۶/۸	۱۳/۱	۲/۱	بلوچ
۰/۰	۵۳/۸	۲۴/۱	۲۴/۱	۰/۲	ترکمن
۷/۷	۱۹/۱	۴۳/۳	۳۰/۰	۴/۸	سایر
-	-	-	-	۰/۰۴	موارد بی‌پاسخ
۸۹۵۰	۲۵۸۴	۳۴۱۵	۲۰۷۱	۷۱۶	تعداد کل

نکته: درصد مربوط به ستون کل، به صورت ستونی و درصد مربوط به ستون‌های بعد (نوع تصدی مسکن)، به صورت سطری محاسبه شده است.

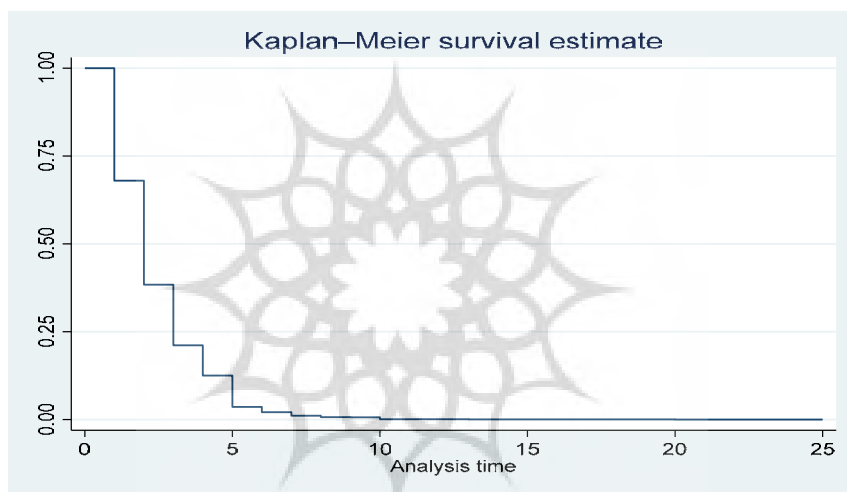
براساس جدول (۲)، میانگین متغیرهای فاصله مناسب از ازدواج تا تولد اولین فرزند (متغیر وابسته)، سن، درآمد و درآمد خانواده پدری نیز در بین افرادی که محل مسکونی پس از تشکیل زندگی را ملک پدری عنوان کرده بودند پایین تر از دو گروه ملکی و استیجاری بوده و در مقابل، این گروه تعداد فرزندان مطلوب بیشتری را (۲/۳ فرزند) نسبت به سایر گروه‌ها (۲/۲ فرزند) گزارش کرده‌اند. علاوه بر این، تفاوت‌های قابل جالب توجهی در نوع تصدی مسکن زوجین براساس ویژگی‌های آنها وجود دارد، به طوری که در بین مردان، شهرنشینان، افراد دارای تحصیلات دیپلم به بالا و شاغلین، اجاره‌نشینان بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند و تنها در گروه‌های پر درآمد اکثریت افراد دارای مسکن ملکی هستند. نکته حائز اهمیت دیگری که از این جدول استنباط می‌شود، ویژگی‌های متفاوت افرادی است که پس از ازدواج در ملک پدری سکونت می‌کنند؛ به عنوان مثال این نوع از تصدی مسکن در بین روستائیان و افراد دارای تحصیلات پایین شایع تر است. همچنین، همان‌طور که انتظار می‌رفت، تفاوت‌های قومی قابل ملاحظه‌ای در این زمینه وجود دارد؛ به طوری که در میان اقوام عرب، ترکمن و بلوچ، سکونت در ملک پدری، به ترتیب با ۶۰/۰، ۵۳/۸ و ۵۳/۶ درصد، شایع‌ترین نوع تصدی مسکن بوده در حالی که در بین سایر اقوام اکثریت افراد حاضر در نمونه اجاره‌نشین بوده‌اند. مجموعه این موارد بیانگر اهمیت بستر خاص اجتماعی- فرهنگی ایران در ارتباط با موضوع مورد بررسی بوده و نشان می‌دهد که رابطه بین مالکیت مسکن و فرزندآوری در این جامعه می‌تواند متأثر از فرایندهای پیچیده‌ای باشد.

پروژه‌های علمی و مطالعات فرهنگی

۲) نتایج تحلیل پیشینه واقعه

در گام نخست، تابع احتمال بقاء واقعه مورد بررسی در بین نمونه با استفاده از برآوردگر کاپلان-میر، یکی از پرکاربردترین برآوردگرها در تحلیل پیشینه واقعه، ارائه شده است. نمودار تابع بقا در شکل (۱) نشان می‌دهد ترجیح تولد اولین فرزند در سال‌های اولیه تشکیل خانواده

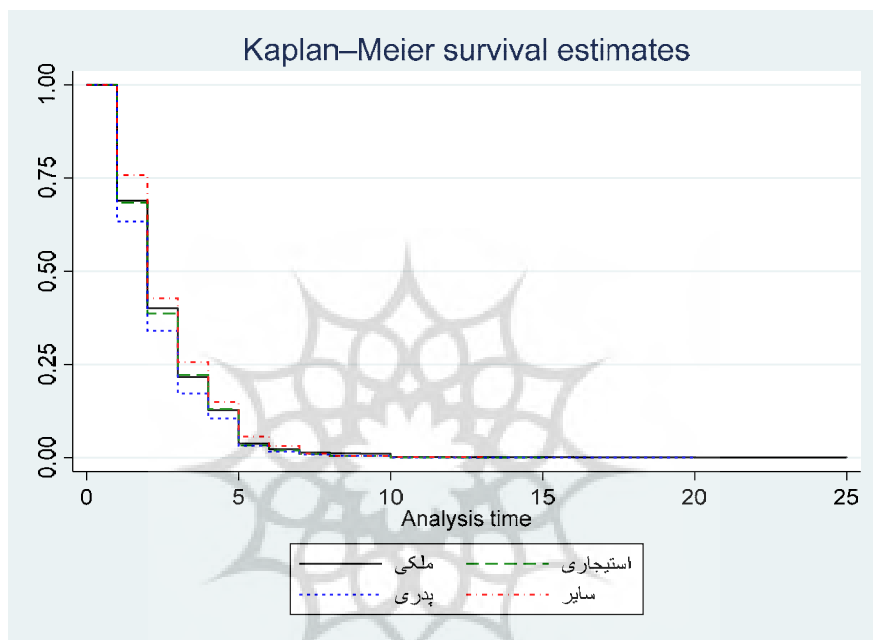
به‌طور چشمگیری شایع‌تر است، به‌طوری‌که حدود ۶۸ درصد از افراد نمونه تمایل دارند یک سال پس از ازدواج صاحب اولین فرزند شوند و درصد کسانی که تمایل دارند دو، سه و چهار سال پس از ازدواج والدین شوند به ترتیب ۳۸، ۲۱ و ۱۲ درصد بوده است. تمایل به فرزندآوری با فاصله ۵ سال و بیشتر نیز به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای در نمونه موردبررسی نادر بوده و به کمتر از ۱ درصد (۰/۰۳ درصد) می‌رسد که با افزایش این فاصله، به عدد صفر نزدیک شده است.

شکل ۱. احتمال بقا کاپلان میر برای فاصله مناسب بین ازدواج تا تولد اولین فرزند

در شکل (۲)، احتمال بقا کاپلان میر برحسب متغیر نوع تصدی مسکن برآورد شده است. خروجی مربوطه نشان می‌دهد تفاوت قابل‌ملاحظه‌ای بین ترجیح زمانی گذار به والدینی در میان صاحبان مسکن ملکی و اجاره‌نشینان وجود ندارد که در نوع خود جالب‌توجه و مغایر با مطالعات پیشین است. در مقابل گروه "سایر" و زوجین دارای ملک پدری تفاوت نسبتاً محسوسی در این زمینه داشته و این‌طور به نظر می‌رسد که داشتن ملک پدری با تمایل به فرزندآوری سریع‌تر همراه بوده و سایر گروه‌ها (رایگان، در برابر خدمت و ...) فاصله مناسب بین ازدواج تا تولد اولین فرزند را دیرتر گزارش کرده‌اند. با توجه به اهمیت کنترل متغیرهای

اجتماعی، جمعیتی و اقتصادی در تبیین رابطه‌ی یافت شده، در بخش بعدی تلاش شده است تا با استفاده از اطلاعات موجود در پیمایش، این مهم لحاظ گردد.

شکل ۲. احتمال بقاء کاپلان میر برای فاصله مناسب بین ازدواج تا تولد اولین فرزند براساس نوع تصدی مسکن

۳) تحلیل چند متغیره کاکس

در ادامه به معرفی مدل‌های رگرسیونی انتخاب شده و تفسیر برآوردهای حاصل از آنها می‌پردازیم. در مدل نخست، که ضرایب تعدیل نشده^۱ را نشان می‌دهد، رابطه‌ی هر یک از متغیرهای مستقل به‌طور جداگانه با متغیر وابسته مورد تحلیل قرار می‌گیرد. سپس در مدل‌های دوم، سوم و چهارم با حفظ متغیر تصدی مسکن، به‌منظور ثابت نگه‌داشتن اثرات متغیرهای

1 Unadjusted factors

جمعیتی، اجتماعی و اقتصادی که از جنبه نظری همبستگی بیشتری با تصدی مسکن و فرزندآوری دارند، جداگانه آن‌ها را وارد تحلیل می‌کنیم. در نهایت در مدل ۵، همه‌ی متغیرها باهم وارد تحلیل می‌شوند تا نوع تأثیرگذاری متغیرهای مختلف را مقایسه کنیم (جدول ۳).

جدول ۳. متغیرهای حاضر در مدل‌های مختلف رگرسیون کاکس

متغیر/های مستقل	مدل
همه متغیرهای مستقل به‌صورت جداگانه	مدل ۱ (ضرایب تعدیل نشده)
نوع تصدی مسکن، تحصیلات، محل سکونت و قومیت	مدل ۲ (تصدی مسکن + متغیرهای اجتماعی)
نوع تصدی مسکن، سن، جنس و تعداد مطلوب فرزندان	مدل ۳ (تصدی مسکن + متغیرهای جمعیتی)
نوع تصدی مسکن، درآمد، وضع اشتغال و درآمد خانواده پدری	مدل ۴ (تصدی مسکن + متغیرهای اقتصادی)
نوع تصدی مسکن، سن، جنس، تعداد مطلوب فرزندان، تحصیلات، محل سکونت، قومیت، درآمد، وضع اشتغال و درآمد خانواده پدری	مدل ۵ (تصدی مسکن + همه متغیرها)

همان‌طور که در بخش روش بیان شد، یکی از پیش‌فرض‌های اساسی مدل کاکس تناسب مخاطرات است، بدین معنی که شکل مخاطره در طول زمان برای همه واحدهای مشاهده یکسان است. به همین علت آزمون باقی‌مانده‌های شونفیلد انجام شد که این فرض برای متغیر فاصله‌ای سن معنادار به دست آمد (عدم معناداری این باقی‌مانده‌ها برای هر متغیر به‌منظور تأیید فرض متناسب بودن مخاطرات برای آن متغیر است). در واقع دلیل اصلی عدم تناسب مخاطرات در این بررسی، وجود تعامل بین متغیر زمان و متغیر توضیحی سن است. یکی از راهکارهای پیشنهادشده برای رفع این مشکل، برآورد مدل‌هایی است که تعامل بین متغیرهای مشکل‌ساز و زمان را در برگیرد و خوشبختانه نرم‌افزار استیتا قادر است این کار را حتی در مواقعی که داده‌ها مقطعی بوده و هیچ‌گونه متغیر توضیحی متغیر با زمان در مدل وجود ندارد، انجام دهد (Allison,)

44-45:2014). به همین منظور، در خروجی مدل‌هایی که متغیر سن در آن‌ها وجود داشت، اثر تعاملی سن با زمان به صورت جداگانه نشان داده شده است (جدول ۵).

جدول ۴. خروجی آزمون متناسب بودن مخاطرات (باقیمانده‌های شونفیلد)

متغیر	Prob>chi2
نوع تصدی مسکن	۰/۵۷۵۲
سن	۰/۰۰۰۰
جنس	۰/۲۸۱۱
محل سکونت	۰/۰۶۴۱
تحصیلات	۰/۱۶۱۴
وضع اشتغال	۰/۲۸۸۱
قومیت	۰/۰۷۶۲
درآمد	۰/۲۱۰۴
درآمد خانواده پدری	۰/۱۴۲۷
تعداد مطلوب فرزندان	۰/۳۷۳۷

براساس نتایج برآورد مدل‌های رگرسیون کاکس (جدول ۵)، نسبت‌های مخاطره برای زیرگروه "ملک پدری" متغیر نوع تصدی مسکن، علاوه بر ضریب تعدیل نشده، در سایر مدل‌ها نیز معنادار به دست آمد که با توجه به مثبت بودن مقدار آن، به معنای تمایل به فرزندآوری سریع‌تر در بین این گروه نسبت به افراد دارای ملک شخصی است. به عبارت دیگر، میزان مخاطره‌ی زمان وقوع فرزندآوری برای زوجینی که منزل مسکونی پس از ازدواج آنها توسط خانواده پدر تأمین می‌شود، بیش از یک برابر (بیش از ۱۰۰ درصد) میزان مخاطره برای گروه مرجع، یعنی افراد دارای مسکن ملکی است. بنابراین یافته‌ها بیانگر تأیید فرضیه پژوهش مبنی بر ترجیح فرزندآوری سریع‌تر در بین افراد ساکن در ملک پدری است، که تأثیر حمایت‌های خانوادگی بر الگوی باروری فرزندان را نشان می‌دهد.

همچنین، ملاحظه می‌شود که تفاوت‌های معناداری در نسبت‌های مخاطره برای گروه‌های قومی لر و "سایر" (شامل عرب، بلوچ، ترکمن و غیره) نسبت به گروه مرجع (فارس) در مدل نهایی به چشم می‌خورد که نشان می‌دهد اصولاً فرزندآوری سریع در بین این قومیت‌ها پدیده‌ای ورای ویژگی‌های جمعیتی و اقتصادی است و نمی‌توان آن را با نوع مالکیت مسکن توضیح داد. نکته جالب‌توجه دیگر اینکه در مدل‌های آزمون‌شده، تفاوت‌های مربوط به درآمد خانواده پدری نقش پررنگ‌تری نسبت به درآمد زوجین داشته است؛ به‌طوری که در گروه‌های بالاتر درآمد خانواده پدری، تمایل به والدین‌شدن سریع‌تر بوده است که البته تا حدی نیز می‌تواند متأثر از احتمال اریب گزارش متغیر درآمد در پیمایش‌هایی باشد که افراد به صورت خوداظهاری درآمد را گزارش می‌کنند.

در خصوص اثر سایر متغیرها می‌توان اضافه کرد که اگرچه ضریب تعدیل نشده متغیر جنس بیانگر تمایل زنان به فرزندآوری سریع‌تر بوده است، اما با ورود سایر متغیرها به مدل، رابطه مذکور معناداری خود را ازدست‌داده که تا حدودی به معنای فرا جنسیتی بودن رابطه مالکیت مسکن و زمان مناسب فرزندآوری در هنگام کنترل سایر متغیرها در سطح فردی است. اثر متغیرهای محل سکونت و تعداد فرزندان مطلوب مطابق انتظار بود؛ به این صورت که زمان مناسب اولین فرزندآوری در میان روستائینان و آن‌هایی که تعداد فرزندان بیشتری می‌خواستند، باوجود واردکردن متغیرهای کنترل، کوتاه‌تر بوده است. در مورد متغیر تحصیلات نیز علاوه بر نسبت‌های مخاطره تعدیل نشده، ارقام مدل نهایی نیز بیانگر تمایل به فرزندآوری سریع‌تر برای افراد دارای تحصیلات متوسطه و دانشگاهی نسبت به تحصیلات ابتدایی و بی‌سواد بود. توجه به این نکته نیز لازم است که هرچند تمایل به فرزندآوری در میان افراد دارای تحصیلات دانشگاهی بیشتر از افراد دارای تحصیلات متوسطه است، اما این تفاوت اندک است (نسبت‌های مخاطره ۰.۸۷ و ۰.۸۱، به ترتیب). آیا رابطه مثبت بین تحصیلات و ترجیح زمان گذار به والدینی را می‌توان نشانه‌ای از معکوس‌شدن رابطه منفی بین تحصیلات و باروری در ایران نظر گرفت؟

آیا جریانی شبیه آنچه در کشورهای غربی رخ داده است (به‌عنوان مثال، گلدشایدر و همکاران^۱، ۲۰۱۵)، در ایران نیز در حال وقوع است؟ و اگر پاسخ به این سوال مثبت است، چه عواملی می‌توانند زمینه‌ساز چنین تغییری باشند؟ پاسخ به این سؤالات نیازمند بررسی‌های بیشتر و ارزیابی دقیق‌تر داده‌های پیمایشی است و از عهده‌ی پژوهش حاضر خارج است.

جدول ۵. برآورد مدل‌های رگرسیون کاکس (نسبت مخاطرات)

متغیر	مدل (۱)	مدل (۲)	مدل (۳)	مدل (۴)	مدل (۵)
	تعدیل نشده	اجتماعی	جمعیتی	اقتصادی	همه متغیرها
نصدی مسکن					
ملکی	مرجع NS ۱/۰	مرجع NS ۱/۰	مرجع Ns ۱/۰	مرجع NS ۰/۹۹	مرجع NS ۰/۹۸
استیجاری	** ۱/۱	* ۱/۱	** ۱/۱	* ۱/۱	* ۱/۱
پدري	** ۱/۱				
سایر	NS ۰/۹۳	NS ۰/۹۴	NS ۰/۹۴	NS ۰/۹۲	NS ۰/۹۶
جنس					
مرد	مرجع		مرجع		مرجع
زن	** ۰/۹۱		NS ۱/۰		* ۱/۱
قومیت					
فارس	مرجع NS ۱/۰	مرجع NS ۱/۰			مرجع NS ۱/۰
ترک	** ۱/۳	** ۱/۳			** ۱/۲
لر	** ۱/۳	** ۱/۳			** ۱/۲
کرد	* ۱/۰۷	۱/۰NS			۱/۰NS
سایر	** ۱/۳	** ۱/۲			** ۱/۲
درآمد					
زیر ۲ میلیون	مرجع NS ۰/۹۴			مرجع NS ۱/۰	مرجع NS ۰/۹۸
بین ۲ تا ۴ میلیون	NS ۰/۹۵			NS ۱/۰	NS ۰/۹۵
بالای ۴ میلیون	** ۰/۹۰			۱/۰NS	۱/۰NS
فاقد درآمد					

متغیر	مدل (۱)	مدل (۲)	مدل (۳)	مدل (۴)	مدل (۵)
	تعدیل نشده	اجتماعی	جمعیتی	اقتصادی	همه متغیرها
درآمد خانواده پدری					
زیر ۲ میلیون	مرجع			مرجع	مرجع
بین ۲ تا ۴ میلیون	** ۰/۸۰			** ۰/۸۲	** ۰/۸۰
بالای ۴ میلیون	** ۰/۷۰			** ۰/۷۴	** ۰/۸۰
اطلاعی ندارم	** ۰/۹۰			* ۰/۹۳	NS ۰/۹۰
محل سکونت					
شهر	مرجع	مرجع			مرجع
روستا	** ۱/۲	** ۱/۱			** ۱/۱
تحصیلات					
ابتدایی و بی سواد	مرجع	مرجع			مرجع
راهتمایی	* ۰/۸۶	NS ۰/۹۱			NS ۰/۹۴
متوسطه و پیش‌دانشگاهی	** ۰/۸۰	* ۰/۸۷			* ۰/۸۷
دانشگاهی	** ۰/۷۹	* ۰/۸۸			** ۰/۸۱
سایر	NS ۱/۰	NS ۱/۱			NS ۰/۷۸
وضع اشتغال					
شاغل	مرجع	مرجع		مرجع	مرجع
غیر شاغل	** ۰/۹۰	** ۰/۹۰		** ۰/۸۷	NS ۰/۹۳
سایر	NS ۰/۹۰	NS ۰/۹۰		NS ۰/۸۸	NS ۰/۹۴
تعداد فرزندان مطلوب	** ۱/۱	** ۱/۱	** ۱/۱		** ۱/۱
اثر تعاملی سن با زمان	** ۱/۰	** ۱/۰	** ۱/۰		** ۱/۰
LR chi2		۹۵/۸	۲۵۲/۷	۱۰۵/۱	۴۰۱/۴
Prob > chi2		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

توضیحات: * معنی‌دار در سطح خطای ۵٪، ** معنی‌دار در سطح خطای ۱٪، NS: غیرمعنی‌دار

در مجموع می‌توان گفت مهم‌ترین یافته مدل‌های رگرسیونی این بود که برخلاف پیشینه تجربی مورد بررسی و با کنترل متغیرهای اقتصادی و جمعیت‌شناختی در سطح فردی، تفاوت معناداری بین مالکان مسکن با اجاره‌نشینان در نگرش به زمان مناسب تولد اولین فرزند یافت

نشد و این تفاوت در بستر اجتماعی- فرهنگی خاص ایران بین زوجین مالک خانه و آنهایی که پس از ازدواج در ملک پدری سکونت می‌کنند دیده می‌شود. بدین صورت که ترجیح گذار به والدینی در میان زوجین ساکن در ملک پدری نسبت به زوجین صاحب‌خانه سریع‌تر است. باید متذکر شد که باوجود بالاتر بودن درصد روستانشینی و پایین‌تر بودن تحصیلات دانشگاهی در میان زوجین متصدی مسکن پدری و همچنین شیوع بیشتر آن در میان برخی از اقوام ایرانی (جدول ۲)، کنترل متغیرهای مذکور در مدل‌های مختلف نشان داد فهم لایه‌های پنهان ارتباط بین تصدی مسکن پدری و زمان فرزندآوری نیازمند تعمق بیشتر در این زمینه است.

بحث و نتیجه‌گیری

باوجود ارتباط نظری تنگاتنگ در ادبیات پژوهشی مطالعات مرتبط با باروری در سراسر جهان، تاکنون تلاش مستقلی در جهت بررسی نوع تأثیرگذاری مسکن بر فرزندآوری یا نیت باروری ایرانیان صورت نگرفته است. یکی از مهم‌ترین مکانیزم‌های تأثیرگذار در این زمینه، مالکیت یا نوع تصدی مسکن است، زیرا معمولاً زوجین ترجیح می‌دهند قبل از بچه‌دار شدن، مسکن باکیفیت و مطمئنی برای زندگی تأمین کنند.

پیشینه تجربی موضوع، تأثیر مالکیت مسکن بر فرزندآوری را در سطح کلان با رویکردهای ساختاری پیرامون نظام مسکن و در سطح خرد با تبیین‌های مرتبط با احساس ناامنی اقتصادی سنجیده است، حال آنکه در برخی از الگوهای تأثیرگذار در این زمینه مانند سکونت در ملک پدری، تلفیقی از عوامل اقتصادی و فرهنگی می‌تواند دخیل باشد که در مطالعات غربی به آن کمتر توجه شده است. آزمون چنین فرضیه‌ای در بستر ایران ایده‌ی اصلی انجام پژوهش حاضر بود. بر همین اساس این مقاله داده‌های پیمایش ملی ازدواج ۹۷-۱۳۹۶ را به کار برد تا به سؤال و فرضیه‌های مرتبط با رابطه بین مالکیت مسکن و ترجیح زمانی گذار به والدین شدن در ایران پاسخ دهد.

یافته‌های مقاله بیانگر وجود رابطه بین تصدی مسکن و ترجیح در زمان بچه‌دار شدن زوجین با در نظر گرفتن ویژگی‌های اجتماعی- فرهنگی، جمعیتی و اقتصادی آنها بود؛ به این صورت که

زوجین ساکن در ملک پدری نسبت به زوجین صاحب‌خانه، تمایل به فرزندآوری سریع‌تری داشتند. بر این اساس، فرضیه پژوهش مبنی بر ترجیح فرزندآوری سریع‌تر میان زوجین ساکن در مسکن پدری تایید شد اما تفاوتی بین افراد ساکن در سایر انواع تصدی مسکن یافت نشد. این یافته و یافته دیگری مبنی بر تسریع تمایل به فرزندآوری در میان افرادی که خانواده پدری آنها درآمد بالاتری دارد با یک نوآوری نظری، بر اهمیت جریان ثروت بین‌نسلی در باروری و تفاوت آن با نظریه معروف جان کالدول^۱ (۱۹۷۶ و ۲۰۰۵) در بستر ایران تأکید می‌کند. به این صورت که انتقال میراث پدری به فرزندان و حمایت‌های اقتصادی از جانب آنان، منجر به تسریع فرزندآوری و افزایش باروری در میان نسل دوم (فرزندان) می‌شود. به عبارت دیگر، افرادی که حمایت‌های اقتصادی بیشتری از سمت خانواده پدری دریافت می‌کنند و انتقال ثروت و دارایی پدری (مانند مسکن و سرپناه) به آنها بیشتر است، زودتر بچه‌دار می‌شوند. این وضعیت اگرچه با برخی از سوابق پژوهشی در سایر کشورها هم‌سو نبود، اما نحوه تأثیرگذاری برخی از متغیرها، مانند قومیت و درآمد خانواده پدری در این تحلیل نشان داد که مکانیزم تأثیرگذاری مالکیت مسکن بر فرزندآوری در ایران می‌تواند با ریشه‌های فرهنگی در زمینه‌ی روابط و انتقالات بین‌نسلی همراه باشد و این در واقع مهم‌ترین یافته پژوهش حاضر بود.

از دیگر یافته‌های جالب توجهی که بر خلاف پیش‌بینی اولیه به دست آمد، وجود رابطه مثبت بین تحصیلات و ترجیح زمان گذار به والدینی بود که می‌توان آن را نشانه‌ای از معکوس شدن رابطه منفی بین تحصیلات و باروری در ایران نظر گرفت. به این ترتیب، چنین سوالی پیش می‌آید که آیا جریانی شبیه آنچه در غرب رخ داده است (به‌عنوان مثال، Goldscheider et al, 2015)، در ایران نیز در حال وقوع است؟ و اگر پاسخ به این سوال مثبت است، چه عواملی می‌تواند زمینه ساز چنین تغییری باشد؟ آیا نگرش زوجین تحصیل‌کرده نسبت به ارزش فرزند تغییر یافته است یا تفاوت‌های این زوجین در ویژگی‌های دیگری مانند تفکیک

جنسیتی نقش‌ها که در این مطالعه در نظر گرفته نشده است، تبیین‌کننده چنین یافته‌ای است؟ ترابی (۱۳۹۹) نشان می‌دهد که تحصیلات بالاتر زوجین شکاف جنسیتی در کار خانگی در ایران را تا حدی کاهش می‌دهد. کاهش چنین شکافی که به‌عنوان یکی از عوامل بازدارنده فرزندآوری معرفی شده است (McDonald, 2000)، می‌تواند به نوبه خود مشوقی برای گذار به والدینی و افزایش فرزندآوری باشد. پاسخ به این سؤالات نیازمند بررسی‌های بیشتر و ارزیابی دقیق‌تر داده‌های پیمایشی است و از عهده‌ی پژوهش حاضر خارج است.

یافته‌های این مقاله می‌تواند مشوقی برای انجام مطالعات دیگری پیرامون چگونگی تأثیرگذاری مسکن بر باروری در ایران باشد. تأثیر متقابل بین فرزندآوری و مسکن را نمی‌توان به مسئله دسترسی به مسکن یا نوع تصدی آن محدود کرد؛ از این رو مطالعات آینده باید بتوانند سؤالات در مورد دسترسی به مسکن مناسب یا دسترسی به مسکنی که هنجارها و خواسته‌های فعلی زوجین را برآورده می‌کند را نیز پاسخ دهند. باتوجه به شرایط اقتصادی حاکم بر ایران و رشد خیره‌کننده قیمت مسکن در سال‌های اخیر، لزوم ورود مقوله مسکن به تحقیقات مرتبط با باروری و به تبع آن سیاست‌های جمعیتی به‌عنوان یکی از موانع تحقق امنیت اقتصادی زوجین بیش از پیش احساس می‌شود.

ویژگی‌های اندازه‌گیری نشده دیگری مانند عوامل ساختاری (عدم انعطاف بازار مسکن یا میزان بالای عدم اطمینان در بازارهای مالی و نیروی کار) و ترجیحات مسکن و باروری، ممکن است بر قصد فرزندآوری و احساس امنیت مسکن تأثیرگذار باشد که شناخت زوایای پنهان و ناملموس آن مستلزم تحقیقات بیشتر با رویکردهای روش‌شناختی متنوع‌تری است. به‌عنوان مثال یکی از عوامل تعیین‌کننده فرزندآوری ممکن است وجود هنجارها و ارزش‌های خانواده‌محور باشد؛ به‌طوری‌که افرادی که از نظر ویژگی‌های شخصیتی و اجتماعی خانواده‌محور محسوب می‌شوند ممکن است بدون توجه به بازار و شرایط مسکن، بچه‌دار شدن را انتخاب کنند. برای بررسی چنین الگوهایی انجام مطالعات مردم‌شناختی و روان‌شناختی نیز مفید خواهد بود.

منابع

- اسحاقی، محمد؛ محبی، سیده فاطمه؛ پاپی‌نژاد، شهربانو، و جهاندار، زینب. (۱۳۹۳). چالش‌های فرزندآوری زنان شاغل در یک مطالعه کیفی. *زن در توسعه و سیاست*، ۱۲(۱)، ۱۱۱-۱۳۴.
<https://doi.org/10.22059/jwdp.2014.51356>
- پناهی، حسین؛ آقایی‌هی، توکل و آل عمران، سید علی. (۱۳۹۶). بررسی تاثیر قیمت مسکن بر نرخ باروری در مناطق روستایی ایران. *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۶(۲)، ۲۷-۵۱.
https://sociology.tabrizu.ac.ir/article_7309.html
- ترابی، فاطمه (۱۳۹۹). جنسیت، گذران وقت و نقش‌های خانوادگی: اهمیت منابع نسبی و دسترسی زمانی، *مطالعات جمعیتی*، ۶(۱)، ۳۷-۶۵.
<https://doi.org/10.22034/jips.2020.228595.1040>
- ترابی، فاطمه و سراونی، کاظم. (۱۴۰۲). عوامل اجتماعی و جمعیت‌شناختی مرتبط با مراقبت غیردستمزدی در مناطق شهری ایران: شواهدی از پیمایش گذران وقت (۱۳۹۹-۱۳۹۸). *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۱۲(۱)، ۱۰۵-۱۲۷.
<https://doi.org/10.22059/jisr.2022.336237.1268>
- ترابی، فاطمه. (۱۳۸۹). نقش ناهمگونی مشاهده نشده در تحلیل‌های پیشینه واقعه: کاربرد در تحلیل رفتار باروری زنان در ایران. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۵(۱۰)، ۳۲-۶.
<https://www.magiran.com/p1114186>
- ترابی، فاطمه؛ قاضی طباطبایی، محمود (۱۴۰۲). *تحلیل پیشینه واقعه با استفاده از بسته آماری استیتا*. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- حسینی، حاتم و بگی، بلال. (۱۳۹۱). فرهنگ و فرزندآوری: بررسی تمایلات باروری زنان گُرد شهر مهاباد. *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۵(۵۸)، ۱۲۱-۱۶۱.
<https://dori.net/dor/20.1001.1.20082827.1391.15.58.5.8>
- حسینی، حاتم؛ گراوند، مریم. (۱۳۹۲). سنجش عوامل مؤثر بر شکاف رفتار و نگرش زنان به سن مناسب ازدواج در شهر کوه‌دشت. *زن در توسعه و سیاست*، ۱۱(۱)، ۱۰۱-۱۱۸.
<https://doi.org/10.22059/jwdp.2013.35482>

دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال کشور. (۱۴۰۰). گزارش خلاصه یافته‌های موج اول پیمایش ازدواج و طلاق. قابل دسترسی در:

https://www.sabteahval.ir/Upload/Modules/Contents/asset99/PMET_W01_1_D0.pdf

رازقی نصرآباد، حجه بی‌بی؛ علی‌مندگاری، ملیحه، و محمدی‌پور ندوشن، علی. (۱۳۹۴). بررسی تعارض کار- خانواده و رابطه آن با رفتار باروری (مطالعه‌ای در بین زنان شاغل در اداره آموزش و پرورش شهر یزد). *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۰(۱۹)، ۱۶۵-۱۹۳.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.1735000.1394.10.19.7.4>

سرایبی، حسن. (۱۳۷۶). گذار جمعیتی ایران: ملاحظات مقدماتی، *فصلنامه علوم اجتماعی*، ۵(۹)، ۱-۱۸.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.17351162.1376.5.9.1.1>

عباسی شوازی، محمدجلال و حسینی، حاتم. (۱۳۸۶). تفاوت‌های قومی باروری در ایران: روندها و عوامل مؤثر بر آن. *جامعه‌شناسی ایران* ۸(۴)، ۳-۳۶.

<https://ensani.ir/fa/article/229886>

عباسی شوازی، محمدجلال و صادقی، رسول. (۱۳۸۴). قومیت و الگوهای ازدواج در ایران. *زن در توسعه و سیاست* ۳(۱)، ۲۵-۴۷.

https://jwdp.ut.ac.ir/article_13238.html

عباسی شوازی، محمدجلال، و خانی، سعید. (۱۳۹۳). ناامنی اقتصادی و باروری: مطالعه موردی زنان دارای همسر شهرستان سنندج. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۹(۱۷)، ۳۷-۷۶.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.1735000.1393.9.17.2.8>

عباسی شوازی، محمدجلال، و خواجه‌صالحی، زهره. (۱۳۹۲). سنجش تأثیر استقلال، مشارکت اجتماعی، و تحصیلات زنان بر تمایل به فرزندآوری (مطالعه موردی شهر سیرجان). *زن در توسعه و سیاست*، ۱۱(۱)، ۴۵-۶۴.

<https://doi.org/10.22059/jwdp.2013.35477>

عباسی شوازی، محمدجلال، و علی‌مندگاری، ملیحه. (۱۳۸۹). تأثیر ابعاد متفاوت استقلال زنان بر رفتار باروری آنها در ایران. *زن در توسعه و سیاست*، ۸(۱)، ۵۱-۳۱.

https://jwdp.ut.ac.ir/article_20442.html

عباسی شوازی، محمدجلال؛ رازقی نصرآباد، حجه بی‌بی، و حسینی‌چاووشی، میمنت. (۱۳۹۹). امنیت اقتصادی- اجتماعی و قصد باروری در شهر تهران. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۵(۲۹)، ۲۱-۲۳۸.

<https://doi.org/10.22034/jpai.2020.243924>

عباسی‌شوازی، محمدجلال؛ محمودیان، حسین؛ صادقی، رسول، و قربانی، زهرا. (۱۳۹۷). تأثیر جهت‌گیری‌های ارزشی-نگرشی بر ایده‌آل‌های فرزندآوری در ایران. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۳ (۲۶)، ۳۷-۶۶. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.1735000.1397.13.26.2.4>

علی‌دوستی، عزالدین؛ ادهمی، عبدالرضا و کاظمی‌پور، شهلا. (۱۴۰۰). عوامل اجتماعی-اقتصادی موثر بر نگرش به فرزند آوری: مطالعه موردی زوجین در آستانه ازدواج در شهر کرمانشاه. *پایش*، ۲۰ (۴)، ۴۷۱-۴۸۵. <http://payeshjournal.ir/article-1-1647-fa.html>

قاضی طباطبایی، محمود، و مهری، نادر. (۱۳۹۲). سنجش تأثیر مسئولیت زنان شاغل بر باروری در ایران. *زن در توسعه و سیاست*، ۱۱ (۱)، ۲۹-۴۴. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2013.35473>

قربانی، فرزاد؛ میرزایی، محمد؛ حدادی، محمد، و محمدی زاده، زینب. (۱۳۹۸). بررسی تعیین‌کننده‌های شکاف سن واقعی و ایده‌آل ازدواج در استان کهگیلویه و بویراحمد. *فصلنامه علوم اجتماعی*، ۲۶ (۸۵)، ۸۷-۶۳. <https://doi.org/10.22054/qjss.2019.25319.1634>

کوششی، مجید؛ حصاری، علی. (۱۳۹۷). عوامل تعیین‌کننده‌ی انتقالات بین نسلی والدین سال‌مند و فرزندان بزرگ‌سال در شهر تهران. *فصلنامه مطالعات توسعه‌ی اجتماعی-فرهنگی*، ۷ (۲)، ۱۱۷-۹۱. <http://journals.sabz.ac.ir/scds/article-1-681-fa.html>

مرکز آمار ایران (۱۴۰۱). *گزارش اطلاعات قیمت و اجاره مسکن در نقاط شهری کشور (زمستان ۱۴۰۰)* [منبع الکترونیک].

<https://amar.org.ir/Portals/0/News/1401/a%20vm-sh-4-1400.pdf?ver=jrw6bdSKitGA0g8XmHSjvw%3d%3d>

مرکز آمار ایران (۱۴۰۲). *سری زمانی نرخ تورم سالانه کالاها و خدمات مصرفی خانوارها تا اسفند ۱۴۰۱* [منبع الکترونیک].

<https://www.amar.org.ir/Portals/0/News/1402/nerkhtavaromsalane.pdf?ver=ppDVKcxK2r8SEGZ9yrfUXw%3d%3d>

مرکز آمار ایران. *گزارش تحلیلی روند باروری در ایران از سال ۱۳۹۶-۱۴۰۰*.

<https://www.amar.org.ir/Portals/0/News/1401/fertility96-1400.pdf?ver=3qeu8HZSdAUjnzLONIBB-A%3d%3d>

مرکز آمار ایران. نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۹۵ [منبع الکترونیک].

<http://www.sci.org.ir>

Abbasi-Shavazi, M. J., McDonald, P., and M. Hosseini-Chavoshi (2009). *The Fertility Transition in Iran: Revolution and Reproduction*, New York: Springer.

<https://doi.org/10.1007/978-90-481-3198-3>

Allison, P. D. (2014). *Event history and survival analysis: Regression for longitudinal event data* (Vol. 46). SAGE publications.

Atalay, K., Li, A., & Whelan, S. (2021). Housing wealth, fertility intentions and fertility. *Journal of Housing Economics*, 54, 101787. <https://doi.org/10.1016/j.jhe.2021.101787>

Ben-Porath, Y. (1975). First-Generation Effects on Second-Generation Fertility. *Demography*, 12(3), 397-405 <https://doi.org/10.2307/2060823>

Brauner-Otto, S. R. (2023). Housing and fertility: A macro-level, multi-country investigation, 1993-2017. *Housing Studies*, 38(4), 569-596.

<https://doi.org/10.1080/02673037.2021.1893279>

Burr, J. A., & Mutchler, J. E. (1993). Ethnic living arrangements: cultural convergence or cultural minifestation?. *Social Forces*, 72(1), 169-179.

<https://doi.org/10.1093/sf/72.1.169>

Caldwell, J. C. (1976). Toward A Restatement of Demographic Transition Theory. *Population and Development Review*, 2(3/4), 321-366.

<https://doi.org/10.2307/1971615>

Caldwell, J. C. (2005). On Net Intergenerational Wealth Flows: An Update. *Population and Development Review*, 31(4), 721-740. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2005.00095.x>

Castiglioni M, Dalla Zuanna G. (1994). Innovation and tradition: reproductive and marital behaviour in Italy in the 1970s and 1980s. *European Journal of Population*, 10(2), 107-142. <https://www.jstor.org/stable/20164686>

Courgeau, D., & Lelièvre, E. (1992). Interrelations between first home-ownership, constitution of the family, and professional occupation in France. In J. Trussell, R. Hankinson, & J. Tilton (Eds.), *Demographic Applications of Event History Analysis* (pp. 120-140). Oxford, UK: Clarendon Press.

- Detting, L.J., & Kearney, M.S. (2014). House Prices and Birth Rates: The Impact of the Real Estate Market on the Decision to Have a Baby. *Journal of Public Economics*, 110:82–100. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2013.09.009>
- Du, Y., & Dong, H. (2023). Homeownership pathways and fertility in urban China. *Journal of Population Research*, 40(16). <https://doi.org/10.1007/s12546-023-09308-9>
- Feijten, P., & Mulder, C. H. (2002). The timing of household events and housing events in the Netherlands: A longitudinal perspective. *Housing Studies*, 17: 773–792. <https://doi.org/10.1080/0267303022000009808>
- Goldscheider, F., Bernhardt, E. and Lappegard, T. (2015). The gender revolution: A framework for understanding changing family and demographic behavior. *Population and Development Review*, 41(2), 207-239. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00045>
- Hakim, C. (2003). *Models of the family in modern societies: Ideals and realities*. Aldershot, UK: Ashgate.
- Hobcraft, J. & Kiernan, K. (1995). Becoming a parent in Europe. Welfare State Program Discussion Paper Series, No. 116, (London: Suntory and Toyota International Centres for Economics and Related Disciplines). <http://eprints.lse.ac.uk/id/eprint/58611>
- Jeon, S; Myounghoon Lee, and Seiyong Kim. (2021). "Factors Influencing Fertility Intentions of Newlyweds in South Korea: Focus on Demographics, Socioeconomics, Housing Situation, Residential Satisfaction, and Housing Expectation" *Sustainability*, 13(3), 1534. <https://doi.org/10.3390/su13031534>
- Kohler HP, Billari FC, Ortega JA. (2002). The emergence of lowest-low fertility in Europe during the 1990s. *Population and Development Review*, 28(4), 641–680. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2002.00641.x>
- Krishnan V, Krotki KJ. (1993). Life cycle effects on home-ownership in Canada. *Housing Studies*, 8(2), 120–127. <https://doi.org/10.1080/02673039308720755>
- Krishnan, V. (1993). Differences in Homeowner's and Renter's Fertility: Evidence from Canada. *International Review of Modern Sociology*, 23(1), 107–116. <https://www.jstor.org/stable/41421598>
- Kulu, H., & Steele, F. (2013). Interrelationships between childbearing and housing transitions in the family life course. *Demography*, 50(5), 1687-1714. <https://doi.org/10.1007/s13524-013-0216-2>

- Lin, P.-S., Chang, C.-O., & Sing, T. F. (2016). Do housing options affect child birth decisions? Evidence from Taiwan. *Urban Studies*, 53(16), 3527–3546.
<https://doi.org/10.1177/0042098015615742>
- Lutz, W., Cuaresma, J. C., & Abbasi-Shavazi, M. J. (2010). Demography, Education, and Democracy: global trends and the case of Iran. *Population and development review*, 36(2), 253–281. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2010.00329.x>
- Makszin, K., & Bohle, D. (2020). Housing as a Fertility Trap: The Inability of States, Markets, or Families to Provide Adequate Housing in East Central Europe. *East European Politics and Societies*, 34(4), 937–961.
<https://doi.org/10.1177/0888325419897748>
- McDonald, P. (2000). Gender equity in theories of fertility transition. *Population and Development Review*, 26(3), 427–439. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2000.00427>
- Mulder CH, Billari FC. (2010). Home-ownership regimes and low fertility. *Housing Studies*, 25(4), 527–541. <https://doi.org/10.1080/02673031003711469>
- Mulder, C. H., & Wagner, M. (2001). The connections between family formation and first-time home ownership in the context of West Germany and the Netherlands. *European Journal of Population*, 17: 137–164.
<https://doi.org/10.1023/A:1010706308868>
- Murphy, M. J., & Sullivan, O. (1985). Housing tenure and family formation in contemporary Britain. *European Sociological Review*, 1: 230–243.
<https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.esr.a036390>
- Pinnelli A. (1995). Women's condition, low fertility, and emerging union patterns in Europe. In *Gender and Family Change in Industrialized Countries*, Mason KO, Jensen AM (eds). Clarendon Press: Oxford.
- Salehi-Isfahani, D. (2011). Iranian youth in times of economic crisis. *Iranian Studies*, 44(6), 789–806. <https://doi.org/10.1080/00210862.2011.570510>
- Simon CJ and Tamura R (2009) Do higher rents discourage fertility? Evidence from U.S. cities, 1940–2000. *Regional Science and Urban Economics*, 39: 33–42.
<https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2008.08.002>
- Ström S. (2010). Housing and first births in Sweden, 1972–2005. *Housing Studies*, 25(4), 509–526. <https://doi.org/10.1080/02673031003711519>

- Thornton, A. (1980). The Influence of First Generation Fertility and Economic Status on Second Generation Fertility. *Population and Environment*, 3(1), 51-72.
<https://doi.org/10.1007/BF01253070>
- Tocchioni, V., Berrington, A., Vignoli, D., & Vitali, A. (2021). The Changing Association Between Homeownership and the Transition to Parenthood. *Demography*, 58(5), 1843-1865. <https://doi.org/10.1215/00703370-9420322>
- Torabi, F., & Baschieri, A. (2010). Ethnic differences in transition to first marriage in Iran: The role of marriage market, women's socio-economic status, and process of development. *Demographic Research*, 22, 29-62.
<https://dx.doi.org/10.4054/DemRes.2010.22.2>
- Vignoli, D., Rinesi, F., & Mussino, E. (2013). A home to plan the first child? Fertility intentions and housing conditions in Italy. *Population, Space and Place*, 19(1), 60-71.
<https://doi.org/10.1002/psp.1716>